

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

« ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ »

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΚΑΙ

ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΔΕΣΠΟΖΟΥΣΑΣ ΘΕΣΗΣ

Επιμέλεια: Πετρόπουλος Ευάγγελος

Επιβλέπων: Κυριαζής Νικόλαος

Περίληψη Εργασίας

Η πολιτική ανταγωνισμού και κατ' επέκταση το δίκαιο ανταγωνισμού που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει εξελιχθεί με την πάροδο του χρόνου έτσι ώστε να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις που της εμφανίζονται. Η πολιτική ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει ως στόχο να διασφαλίσει την εύρυθμη λειτουργία και τον επί ίσοις όροις ανταγωνισμό στην κοινή αγορά και έχει ως σκοπό να εξασφαλίσει ότι οι επιχειρήσεις και τα κράτη μέλη (μέσω των κρατικών ενισχύσεων) δεν θα εφαρμόσουν μη ανταγωνιστικές πρακτικές που θα διαστρεβλώσουν την εύρυθμη λειτουργία του ανταγωνισμού στην κοινή αγορά. Οι κύριοι πυλώνες του νομικού πλαισίου της πολιτικής ανταγωνισμού αναφέρονται α) στις συμπράξεις και στις μη ανταγωνιστικές πρακτικές, β) στις συγκεντρώσεις, γ) στην κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης και δ) στις κρατικές ενισχύσεις.

Αναφορικά με τον έλεγχο της κατάχρησης της δεσπόζουσας θέσης βλέπουμε ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρησιμοποιεί μια συγκεκριμένη ανάλυση η οποία πρώτα προσδιορίζει την ύπαρξη της δεσπόζουσας θέσης. Για να διαπιστώσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή την ύπαρξη της δεσπόζουσας θέσης ορίζει πρώτα την σχετική αγορά του προϊόντος και την σχετική γεωγραφική αγορά του προϊόντος και κατόπιν αναλύει τους παράγοντες που προσδιορίζουν την δεσπόζουσα θέση όπως τα μερίδια αγοράς, τα εμπόδια εισόδου, την ανυπαρξία εναλλακτικού ανταγωνισμού και άλλα. Όμως πρέπει να τονίσουμε ότι αυτοί οι παράγοντες δεν είναι πάντοτε προσδιοριστικοί και κάθε περίπτωση διαφέρει από την άλλη και πρέπει να εξετάζεται ξεχωριστά. Επιπλέον σ' αυτό το σημείο πρέπει να τονίσουμε ότι η πολιτική ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν απαγορεύει την ύπαρξη της δεσπόζουσας θέσης αλλά την κατάχρηση της. Έτσι όταν τελειώσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον προσδιορισμό της δεσπόζουσας θέσης ξεκινάει την ανάλυση των πρακτικών που ακολουθήθηκαν έτσι ώστε να δει αν υπήρξε κατάχρηση ή όχι της δεσπόζουσας θέσης. Μέσα από την μελέτη μας είδαμε ότι συνήθεις τέτοιες πρακτικές είναι η επιθετική τιμολόγηση, η άρνηση προμήθειας, η διαφοροποιημένη μεταχείριση, οι εκπτώσεις και άλλα. Επιπρόσθετα για την αντιμετώπιση και την αποτροπή τέτοιων πρακτικών η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρησιμοποιεί χρηματικές ποινές και επιβάλλει μέτρα έτσι ώστε να σταματήσουν άμεσα οι καταχρηστικές συμπεριφορές. Επιπλέον σημαντικό ρόλο κατέχει και το Δικαστήριο

της Ευρωπαϊκής Ένωσης το οποίο μπορεί να ενστερνιστεί, να τροποποιήσει και να απορρίψει την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Τέλος μέσα από τα τρία case studies που αναλύσαμε επαληθεύτηκε ο συγκεκριμένος τρόπος ανάλυσης που χρησιμοποιεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την εύρεση της δεσπόζουσας θέσης και την εύρεση των πρακτικών που οδηγούν σε κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης.

Λέξεις Κλειδιά: Πολιτική Ανταγωνισμού στην Ε.Ε., Δεσπόζουσα Θέση, Κατάχρηση Δεσπόζουσας Θέσης

Abstract

Competition policy and hence the competition law which applied by the European Union has evolved over the time in order to faces challenges which appear to her. The competition policy of the European Union aims to ensure the proper functioning and fair competition in the common market and is designed also to ensure that the enterprises and member states (through state aids) would not implement uncompetitive practices that distort the proper functioning of competition in the common market. The main categories of the legal framework of competition policy referred to a) cartels and uncompetitive practices, b) mergers, c) abuse of dominant position and d) to state aids.

Regarding the control of the abuse of dominant position we see that the European Commission uses a specific analysis which first determines the existence of a dominant position. The European Commission in order to detect the existence of a dominant position defines first the relevant product market and the relevant geographical market of the product and then analyzes the factors that determine the dominant position such as market shares, barriers to entry, lack of alternative competition and others. However we must emphasize that these factors are not always determinative and each case is different from the other and must be considered separately. Additional at this point should be emphasized that the competition policy of the European Union does not prohibit the existence of dominant position but the abuse. So when the European Commission finished the determine of the dominant position, starts analyzing the practices that were followed in order to see whether or not there has been abuse of dominant position. Through this study we saw that practices such as predatory pricing, refusal to supply, differential treatment, discounts and others. Furthermore to address and prevent such practices, the European Commission uses fines and impose measures in order to immediately the abuse behaviors. Moreover an important role has the European Court of Justice which **can embrace, amend and reject the European Commission's** decision. Finally through the three case studies which analyzed, we verified that this

mode of analysis which used by the European Commission for finding the dominant position and for finding the practices that lead to abuse of dominant position.

Keywords: Competition Policy in the European Union, Dominant Position, Abuse of Dominant Position

Ευχαριστίες

Πρωτίστως θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον κύριο Νικόλαο Κυριαζή, καθηγητή Οικονομικής Ανάπτυξης και Ευρωπαϊκών Πολιτικών του Οικονομικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας που με εμπιστεύτηκε και μου έδωσε την ευκαιρία να ασχοληθώ με την παρούσα μελέτη, καθώς και για την πολύτιμη βοήθεια του και καθοδήγηση μέσα από τις άριστες επιστημονικές του γνώσεις που με βοήθησαν να ολοκληρώσω την παρούσα διπλωματική εργασία.

Επιπλέον θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κύριο Θεόδωρο Μεταξά, επίκουρο καθηγητή του Οικονομικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας για την πολύτιμη βοήθεια, τον χρόνο και τις πολύτιμες συμβουλές που μου παρείχε βοηθώντας με στην ολοκλήρωση της διπλωματικής εργασίας.

Ακόμη θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κύριο Ηλία Σοφιώτη διδάσκων του μαθήματος Δίκαιο του Ανταγωνισμού στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα για την διασαφήνιση των νομικών όρων αλλά και για το υλικό που μου παρείχε.

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου για την συνεχή ηθική και υλική υποστήριξη που μου παρείχε όλα αυτά τα χρόνια βοηθώντας με να ολοκληρώσω τους στόχους μου.

Περιεχόμενα Εργασίας

Περίληψη Εργασίας..... Σελ 2

Abstract..... Σελ 4

Κεφάλαιο Πρώτο:

1.1 Εισαγωγή..... Σελ 11

1.2 Σκοπός της Διπλωματικής Εργασίας..... Σελ 12

1.3 Μεθοδολογία της Διπλωματικής Εργασίας..... Σελ 12

1.4 Ιστορική Αναδρομή της Πολιτικής Ανταγωνισμού..... Σελ 13

1.5 Η Έννοια της Πολιτικής Ανταγωνισμού..... Σελ 16

1.6 Η σχέση της Πολιτικής Ανταγωνισμού με την Οικονομική Κρίση και την Οικονομική Ανάπτυξη..... Σελ 17

Κεφάλαιο Δεύτερο:

Τα Θεσμικά Όργανα και οι Επιτροπές της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την Πολιτική Ανταγωνισμού

2.1 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή..... Σελ 20

2.2 Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης..... Σελ 22

2.3 Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο..... Σελ 23

2.4 Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης..... Σελ 23

2.5 Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα..... Σελ 24

2.6 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή..... Σελ 24

Κεφάλαιο Τρίτο:

- 3.1 Συμπράξεις και Μη Ανταγωνιστικές Συμφωνίες..... Σελ 26
- 3.2 Συγκεντρώσεις..... Σελ 32
- 3.3 Κρατικές Ενισχύσεις..... Σελ 36

Κεφάλαιο Τέταρτο:

- 4.1 Δεσπόζουσα Θέση..... Σελ 40
- 4.2 Κατάχρηση Δεσπόζουσας Θέσης..... Σελ 44
- 4.3 Case Studies..... Σελ 50
 - 4.3.1 AKZO Chemie BV..... Σελ 50
 - 4.3.2 Manufacture française de Pneumatiques Michelin..... Σελ 58
 - 4.3.3 AstraZeneca plc και AstraZeneca AB..... Σελ 65

Κεφάλαιο Πέμπτο:

- 5.1 Συγκριτική Ανάλυση των Case Studies..... Σελ 72
- 5.2 Γενικό Συμπέρασμα Εργασίας..... Σελ 77
- 5.2 Επίλογος..... Σελ 78

Κεφάλαιο Έκτο:

- Υποσημειώσεις..... Σελ 80

Βιβλιογραφία:

6.1	Αρθρογραφία.....	Σελ 81
6.2	Ξενόγλωσσα Βιβλία.....	Σελ 85
6.3	Ελληνόγλωσσα Βιβλία.....	Σελ 86
6.4	Άλλες Πηγές.....	Σελ 87
6.5	Διαδίκτυο.....	Σελ 89

Συντομογραφίες

Ε.Κ.Α.Χ.	Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα
Ε.Ο.Κ.	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΣΕΚ	Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας
ΕΚ	Ευρωπαϊκή Κοινότητα
Σ.Λ.Ε.Ε.	Συνθήκη Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
Ε.Ο.Κ.Ε.	Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή
SSNIP	small but significant and non-transitory increase in price
ECU	European Currency Unit

Κεφάλαιο Πρώτο

Σ' αυτό το πρώτο κεφάλαιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας θα κάνουμε μια σύντομη ιστορική αναδρομή στις διατάξεις της πολιτικής ανταγωνισμού που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσα από τις συνθήκες της, ακόμη θα δούμε τι σημαίνει ο όρος πολιτική ανταγωνισμού και θα δούμε πως σχετίζεται η πολιτική ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την οικονομική κρίση και την οικονομική ανάπτυξη.

1.1 Εισαγωγή

Είναι γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί μια παγκόσμια δύναμη σε πολλούς τομείς και διαδραματίζει έναν πολύ σημαντικό «ρόλο» στην παγκόσμια οικονομία, στο παγκόσμιο εμπόριο και σ' άλλους τομείς. Επιπλέον είναι ευρέως γνωστό ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση από την αρχή της ιστορίας της έχει δείξει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την εύρυθμη λειτουργία του ανταγωνισμού αλλά και τους τρόπους με τους οποίους θα προάγει και θα προστατέψει τον επί ίσοις όροις ανταγωνισμό.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου της έχει χαράξει μια δική της πολιτική ανταγωνισμού που έχει ως σκοπό να αντιμετωπίσει όλες τις μη ανταγωνιστικές πρακτικές που εφαρμόζουν οι επιχειρήσεις και τα κράτη μέλη (μέσω των κρατικών ενισχύσεων). Επιπρόσθετα έχει ως σκοπό να ενθαρρύνει την επιχειρηματικότητα, την ανάπτυξη των καινοτομιών, την βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων και των υπηρεσιών, την αύξηση των επιλογών των καταναλωτών και άλλα.

Έτσι κατανοούμε ότι η πολιτική ανταγωνισμού έχει ως σκοπό να προάγει και να ενισχύσει τον ανταγωνισμό κάτι που στις μέρες μας έχει ιδιαίτερη σημασία για τα κράτη μέλη που απαρτίζουν την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς η οικονομική κρίση η οποία ξεκίνησε από τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής επηρέασε και την οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτή η οικονομική κρίση μπορεί να καταπολεμηθεί ως ένα σημείο από τον «υγιή» και επί ίσοις όροις ανταγωνισμό ο οποίος θα βοηθήσει στην επανεκκίνηση και άνθιση των οικονομιών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τέλος βλέπουμε ότι η πολιτική ανταγωνισμού έχει εξελιχθεί με την πάροδο του χρόνου, με σκοπό να ανταποκρίνεται στις προκλήσεις που της εμφανίζονται. Οι κύριοι πυλώνες με τους οποίους ασχολείται η πολιτική ανταγωνισμού αναφέρονται στις συμπράξεις και στις μη ανταγωνιστικές πρακτικές, στις συγκεντρώσεις, στην κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης και στις κρατικές ενισχύσεις.

1.2 Σκοπός της Διπλωματικής Εργασίας

Ο σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να μελετηθεί και να αναλυθεί η πολιτική ανταγωνισμού που επιβάλλει η Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς και η μελέτη της έννοιας της κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης. Και οι δύο έννοιες είναι άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους καθώς η πολιτική ανταγωνισμού που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Ένωση μας καθορίζει για το αν μια πράξη κάποιας επιχείρησης οδηγεί σε κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης ή όχι.

1.3 Μεθοδολογία της Διπλωματικής Εργασίας

Η μεθοδολογία που θα ακολουθήσουμε για την ανάλυση της πολιτικής ανταγωνισμού και της έννοιας της κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης θα στηριχθεί στην ακαδημαϊκή βιβλιογραφία, στο θεσμικό πλαίσιο και στις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ακόμη για την καλύτερη κατανόηση της έννοιας της κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης θα αναλυθούν τρία case studies (μελέτη περιπτώσεων) τα οποία έχουν τελεσιδικήσει και μέσω των οποίων θα κατανοήσουμε καλύτερα τα κριτήρια τα οποία θεσπίζει το κοινοτικό δίκαιο ανταγωνισμού για το πότε έχουμε κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης ή όχι και τους λόγους για τους οποίους οι επιχειρήσεις οδηγούνται στην παράβαση του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού (και συγκεκριμένα του άρθρου 102 της Συνθήκης Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης)

Πριν ξεκινήσουμε την μελέτη και την ανάλυση της πολιτικής ανταγωνισμού που επιβάλλει η Ευρωπαϊκή Ένωση θα κάνουμε μια σύντομη ιστορική αναδρομή στην εξέλιξη της πολιτικής ανταγωνισμού και κατ' επέκταση του δικαίου ανταγωνισμού με την πάροδο του χρόνου.

1.4 Ιστορική Αναδρομή της Πολιτικής Ανταγωνισμού

Είναι ευρέως γνωστό ότι η πολιτική ανταγωνισμού και κατ' επέκταση το δίκαιο ανταγωνισμού έχει τις ρίζες του στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Ο πρώτος νόμος που ψηφίστηκε από το Αμερικανικό Κοινοβούλιο και την Βουλή των Αντιπροσώπων είναι αυτός που δημιουργήθηκε από τον John Sherman μετέπειτα γερουσιαστή του Οχάιο και ονομάστηκε THE JOHN SHERMAN ANTITRUST ACT OF 1890. Στο πρώτο του τμήμα¹ ο νόμος ανέφερε ότι απαγορεύονται οι επιχειρηματικές συμφωνίες οι οποίες περιορίζουν τον ανταγωνισμό ενώ στο δεύτερο τμήμα² αναφερόταν ότι απαγορεύεται κάθε απόπειρα δημιουργίας μονοπωλίων. Εκτός όμως από τις απαγορεύσεις όριζε χρηματικές ποινές ή φυλάκιση ή και συνδυασμό των δύο μετά από απόφαση του δικαστηρίου για τους παραβαίνοντες. Το αμερικανικό δίκαιο ανταγωνισμού έχει εξελιχθεί με την πάροδο του χρόνου και έχουν αναπτυχθεί διάφοροι νόμοι που έχουν ως σκοπό να αντιμετωπίσουν τις μη ανταγωνιστικές πρακτικές. Τέλος αναφέρουμε ενδεικτικά ότι το αμερικανικό δίκαιο ανταγωνισμού έχει επηρεαστεί από διάφορες σχολές ανταγωνισμού όπως η σχολή του Χάρβαρντ, η σχολή του Σικάγο, η μετά-Σικάγο σχολή και άλλες. Συνοπτικά αναφέρουμε ότι η σχολή του Χάρβαρντ εμφανίζεται στα τέλη του 1950 και βασίζεται στο Market Structure-Market Conduct-Market Performance paradigm το οποίο αναφέρει ότι η διάρθρωση της αγοράς προσδιορίζει την επιχειρηματική συμπεριφορά η οποία με την σειρά της προσδιορίζει τα αποτελέσματα της αγοράς. Ακόμη η σχολή του Χάρβαρντ υποστήριζε την κρατική παρέμβαση προκειμένου να καταστεί η δομή της αγοράς πιο κοντά σε συνθήκες τέλει ανταγωνισμού (Akman 2012). Κατόπιν έχουμε την σχολή του Σικάγο η οποία εμφανίστηκε και αναπτύχθηκε την δεκαετία του 1960 και του 1970 και ήταν η κυρίαρχη σχολή πολιτικής ανταγωνισμού στις ΗΠΑ μέχρι τα μέσα του 1980. Οι υποστηρικτές της σχολής του Σικάγο πιστεύουν ότι οι αγορές μπορούν να διορθώσουν κάθε ανταγωνιστική ανισορροπία από μόνες τους χωρίς την παρέμβαση των αντιμονοπωλιακών αρχών (Akman 2012, Pinairo 2007). Τέλος από τα μέσα του 1980 και μετά κυριαρχεί στις ΗΠΑ η μετά-Σικάγο σχολή, η οποία εκφράζει μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στην κρατική παρέμβαση απ' ότι η σχολή του Σικάγο. Ο αποκλειστικός στόχος της μετά-Σικάγο σχολής είναι η ευημερία των καταναλωτών. (Akman 2012)

Όσον αφορά την πολιτική ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, βλέπουμε ότι έχει επηρεαστεί από την αμερικανική πολιτική ανταγωνισμού αλλά και από διάφορες σχολές ανταγωνισμού όπως οι παραπάνω που περιγράψαμε. Μια ακόμη σχολή πολιτικής ανταγωνισμού με ισχυρό αντίκτυπο στην πολιτική ανταγωνισμού που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η σχολή του Φράιμπουργκ ή Ordoliberalismus η οποία εμφανίστηκε την δεκαετία του 1930 και θεωρούσε ότι η ιδιωτικοοικονομική αυτονομία είναι συστατικό μιας φιλελεύθερης κοινωνίας που δεν συμβιβάζεται με την οικονομική ισχύ (Akman 2012). Επιπρόσθετα μπορούμε να πούμε ότι στην Ευρωπαϊκή Ένωση το δίκαιο ανταγωνισμού εμφανίζεται στην πρώιμη ιστορία της καθώς με την Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (Ε.Κ.Α.Χ.) βλέπουμε και κάποια μέτρα για την προστασία του ανταγωνισμού. Πιο συγκεκριμένα η Συνθήκη της Ε.Κ.Α.Χ. ήταν το πρώτο βήμα για την ένωση των ευρωπαϊκών κρατών, η συνθήκη υπογράφηκε στις 18 Απριλίου του 1951 από την Γαλλία, την Γερμανία, την Ιταλία και τις χώρες της Μπενλούξ, ενώ άρχισε να ισχύει από τις 23 Ιουλίου του 1952. Μέσα από την συνθήκη αυτή πάρθηκαν μέτρα για την αντιμετώπιση πρακτικών που νοθεύουν τον ανταγωνισμό, καθώς και την δημιουργία μιας κοινής αγοράς για προϊόντα ανθρακωρυχείων και σιδηρουργείων για όλα τα μέλη της Ε.Κ.Α.Χ. χωρίς διακρίσεις (Μούσης 2011). Ακόμη ο Warlouzet (2010) σημειώνει ότι «η δημιουργία της κοινής αγοράς άνθρακα και χάλυβα επέφερε την ανάγκη για την δημιουργία μιας δημόσιας αρχής (public authority) για την ρύθμιση των αγορών οι οποίες ήταν διαστρεβλωμένες λόγω των εμπορικών εμποδίων, των καρτέλ και της γεωγραφικής διαφοροποίησης των τιμών». Γι' αυτό τον λόγο είχαμε την δημιουργία της Ανώτατης Αρχής και του Συμβουλίου των Υπουργών οι οποίοι ήταν υπεύθυνοι γι' αυτή την κοινή αγορά. Ακόμη η Ανώτατη Αρχή ήταν υπεύθυνη για να παρέχει άδειες ή όχι για τις συγκεντρώσεις. Το κριτήριο για την παροχή άδειας για την δημιουργία συγκέντρωσης ήταν ότι δεν θα έπρεπε να περιορίζεται ο ανταγωνισμός στην κοινή αγορά. Τέλος τα άρθρα 65 και 66 ήταν τα πρώτα άρθρα του σημερινού κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού και αναφέρονταν στις απαγορευμένες συμφωνίες μεταξύ των επιχειρήσεων (άρθρο 65) και στην κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης (άρθρο 66) (Μούσης 1993).

Λίγα χρόνια αργότερα έχουμε την υπογραφή των συνθηκών της Ρώμης. Στις 25 Μάρτιου του 1957 έχουμε την υπογραφή της συνθήκης για την δημιουργία της

Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (Ευρατομ) και της συνθήκης της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (Ε.Ο.Κ.). Η συνθήκη της Ε.Ο.Κ. άρχισε να ισχύει από την 1 Ιανουαρίου του 1958. Μέσα από αυτήν την συνθήκη έγινε ένα μεγάλο βήμα για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση καθώς είχαμε την δημιουργία μιας οικονομικής κοινής αγοράς. Εκτός από αυτήν την σημαντική απόφαση τα άρθρα της Ε.Κ.Α.Χ. σχετικά με την πολιτική ανταγωνισμού αντικαταστάθηκαν από τα άρθρα 85 και 86 τα οποία αναφέρουν ότι απαγορεύονται οι συμφωνίες που νοθεύουν τον ανταγωνισμό (άρθρο 85) και απαγορεύεται ακόμη κάθε πράξη η οποία οδηγεί σε κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης (άρθρο 86). (*European Union 2014, Druesne και Κρεμλής 1993*)

Κατόπιν το 1989 έχουμε το πρώτο ρυθμιστικό πλαίσιο για τις συγκεντρώσεις (Κανονισμός Ε.Ο.Κ. αριθμός 4064/89) το οποίο είχε ως σκοπό να καλυφθούν τα κενά για την αντιμετώπιση των συγκεντρώσεων που περιορίζουν τον ανταγωνισμό στην κοινή αγορά, που μέχρι πριν αντιμετώπιζονταν ως ένα σημείο από το άρθρο 86 της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. (*Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 30.12.1989*)

Στις 2 Οκτωβρίου του 1997 έχουμε την υπογραφή της συνθήκης του Άμστερνταμ η οποία άρχισε να ισχύει την 1^η Μαΐου του 1999. Τα άρθρα 81 μέχρι 89 της συνθήκης της Ε.Ο.Κ. αντικαθίστανται από τα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΣΕΚ). Το άρθρο 81 αναφέρεται κυρίως στις απαγορευμένες συμπράξεις μεταξύ επιχειρήσεων ενώ το άρθρο 82 στην κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης. Επιπλέον τα άρθρα που αναφέρονται στις κρατικές ενισχύσεις είναι τα άρθρα 87-89 (ΣΕΚ). Έτσι μαζί με τον Κανονισμό 4064/89 αποτελούν το κοινοτικό δίκαιο ανταγωνισμού. (*European Union 2014, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 29.12.2006*)

Στις μέρες μας τα άρθρα τα οποία διέπουν το κοινοτικό δίκαιο ανταγωνισμού είναι: το άρθρο 101 της Συνθήκης Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Σ.Λ.Ε.Ε.), το οποίο αντικατέστησε το άρθρο 81 της ΣΕΚ και αναφέρεται σε συμπράξεις, συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ των επιχειρήσεων που νοθεύουν τον ανταγωνισμό. Το άρθρο 102 της Σ.Λ.Ε.Ε. το οποίο αντικατέστησε το άρθρο 82 της ΣΕΚ και αναφέρεται στην κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης. Τα άρθρα 107-109 της Σ.Λ.Ε.Ε. τα οποία αντικατέστησαν τα άρθρα 87-89 της ΣΕΚ και στα οποία αναφέρεται ότι απαγορεύονται δάνεια και επιχορηγήσεις, οι φορολογικές ελαφρύνσεις, οι κρατικές

εγγυήσεις που βελτιώνουν την πιστοληπτική ικανότητα μιας επιχείρησης και ακόμη απαγορεύεται η όποια βοήθεια σε μη βιώσιμες επιχειρήσεις Τέλος οι συγκεντρώσεις ελέγχονται από τον νέο κανονισμό (Κανονισμός ΕΚ αριθμός 139/2004) ο οποίος αντικατέστησε τον προηγούμενο κανονισμό και τέθηκε σε ισχύ την 1^η Μαΐου του 2004. (*Ενοποιημένες Συνθήκες: Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων 2010, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 29.1.2004*)

1.5 Η Έννοια της Πολιτικής Ανταγωνισμού

Έχοντας κάνει μια σύντομη ιστορική αναδρομή στις συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που βοήθησαν στην εξέλιξη της ευρωπαϊκής πολιτικής ανταγωνισμού ας δούμε τι σημαίνει ο όρος πολιτική ανταγωνισμού.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ορίζει την πολιτική ανταγωνισμού ως το σύνολο των κανόνων οι οποίοι έχουν ως σκοπό την διασφάλιση της σωστής λειτουργίας του ανταγωνισμού, την ανάπτυξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας, την μείωση των τιμών, την μεγάλη γκάμα των επιλογών για τους καταναλωτές, την βιώσιμη ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς, την δημιουργία θέσεων απασχόλησης, την προαγωγή της καινοτομίας, την ενδυνάμωση και προετοιμασία των επιχειρήσεων για τον «σκληρό» διεθνή ανταγωνισμό και άλλα. (*Η Ευρωπαϊκή Ένωση με απλά λόγια: Ανταγωνισμός 2013, European Union 2014*)

Εκτός όμως από την Ευρωπαϊκή Ένωση με την έννοια της πολιτικής ανταγωνισμού έχει ασχοληθεί με ιδιαίτερο ενδιαφέρον και η ακαδημαϊκή βιβλιογραφία. Ο *Motta (2004)* δίνει την δική του άποψη για το τι είναι η πολιτική ανταγωνισμού καθώς την ορίζει ως «ένα σύνολο πολιτικών και νόμων που εξασφαλίζουν ότι ο ανταγωνισμός στην αγορά δεν περιορίζεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να είναι επιζήμιος για την κοινωνία». Ακόμη ο *Damro (2006)* μας αναφέρει ότι η πολιτική ανταγωνισμού διαδραματίζει σημαντικό ρόλο, «καθώς μέσα από αυτήν προσδιορίζονται οι ευκαιρίες και τα κίνητρα για τους καταναλωτές και τους παραγωγούς». Επιπρόσθετα στο βιβλίο των *Artis και Lee (1997)* αναφέρεται ότι η πολιτική ανταγωνισμού «ενδιαφέρεται για τη διατήρηση του ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων σε όλους τους κλάδους της οικονομίας σε μια προσπάθεια να προωθηθεί η αποτελεσματική λειτουργία της αγοράς». Επίσης ο *Τζουγανάτος (2013)*

στο άρθρο του μας αναφέρει ότι η πολιτική ανταγωνισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελείται από την «πολιτική της Αρχής που έχει κυρίως αλλά όχι αποκλειστικά την ευθύνη εφαρμογής του δικαίου του ελευθέρου ανταγωνισμού δηλαδή της Επιτροπής Ανταγωνισμού, την κυβερνητική πολιτική και την πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία ουσιαστικά διαγράφει το πλαίσιο εντός του οποίου κινούνται η πολιτική ανταγωνισμού των κρατών μελών και των εθνικών αρχών ανταγωνισμού». Τέλος οι *Buccirosi et al (2013)* μας αναφέρουν στο άρθρο τους ότι «ο στόχος της πολιτικής ανταγωνισμού είναι να διασφαλιστεί ότι οι επιχειρήσεις θα απέχουν από συμπεριφορές οι οποίες θα μειώνουν την κοινωνική ευημερία αλλοιώνοντας τον ανταγωνισμό». Επιπλέον υποστηρίζουν ότι «με την αποτροπή των μη ανταγωνιστικών πρακτικών η πολιτική ανταγωνισμού θα πρέπει να κάνει τις αγορές να λειτουργούν πιο αποτελεσματικά και να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα».

1.6 Η σχέση της Πολιτικής Ανταγωνισμού με την Οικονομική Κρίση και την Οικονομική Ανάπτυξη

Όπως είδαμε από τους παραπάνω ορισμούς η πολιτική ανταγωνισμού αποτελείται από ένα νομικό πλαίσιο το οποίο έχει ως σκοπό να αποτρέψει και να αποθαρρύνει κάθε μη ανταγωνιστική πρακτική η οποία επηρεάζει την σωστή λειτουργία του ανταγωνισμού. Ακόμη βλέπουμε ότι η πολιτική ανταγωνισμού μπορεί να βοηθήσει στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας η οποία με την σειρά της θα βοηθήσει την οικονομική ανάπτυξη. Έτσι κατανοούμε ότι η πολιτική ανταγωνισμού αποτελεί ένα ιδιαίτερο κομμάτι στην προσπάθεια που κάνει η Ευρωπαϊκή Ένωση να ξεπεράσει εντελώς την οικονομική κρίση και να οδηγήσει την οικονομία της στην ανάπτυξη.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση θέλει να χρησιμοποιήσει την πολιτική ανταγωνισμού ως απάντηση κατά της οικονομικής κρίσης καθώς η πολιτική ανταγωνισμού μπορεί να συμβάλλει στην επίτευξη μιας επιτυχούς αναδιάρθρωσης του παραγωγικού δυναμικού και να ενθαρρύνει την καινοτομία (*ομιλία Almunia 2012*). Ένα από τα μεγαλύτερα ερωτήματα σχετικά με την πολιτική ανταγωνισμού είναι αν θα πρέπει να είναι πιο «χαλαρή» η πιο «αυστηρή» σε περιόδους οικονομικής κρίσης. Ο *Lowe (2009)* μας αναφέρει ότι για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης θα πρέπει να στηριχθούμε σε μια στρατηγική υιοθέτησης μιας «αυστηρής πολιτικής ανταγωνισμού». Αυτό

φαίνεται να ακολουθεί και η Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία δεν συμφωνεί να θυσιάσει την εύρυθμη λειτουργία του ανταγωνισμού και να χαλαρώσει τους κανόνες πολιτικής ανταγωνισμού λόγω της οικονομικής κρίσης, αν και έδειξε ότι είναι διατιθέμενη να αναλάβει πρωτοβουλίες έτσι ώστε τα κράτη μέλη να μην ακολουθήσουν έναν ανταγωνισμό κρατικών ενισχύσεων μεταξύ τους για τις επιχειρήσεις και το τραπεζικό σύστημα και εξέδωσε οδηγίες. Στο ίδιο συμπέρασμα έφτασαν και οι *Reynolds et al (2011)* οι οποίοι αναφέρουν ότι παρ' όλες τις προκλήσεις που εμφανίστηκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση για την αντιμετώπιση της κρίσης, φαίνεται ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή «δεν είναι διατιθέμενη να θυσιάσει την νομοθεσία για τον ανταγωνισμό για τα βραχυπρόθεσμα κέρδη».

Επιπρόσθετα η πολιτική ανταγωνισμού μπορεί να βοηθήσει στην οικονομική ανάπτυξη. Σ' έρευνα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την πολιτική ανταγωνισμού κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο ανταγωνισμός έχει τον σημαντικότερο ρόλο στην προώθηση της παραγωγικότητας και των καινοτομιών όπου με την σειρά τους αποτελούν την κινητήρια δύναμη για την οικονομική ανάπτυξη και άρα η πολιτική ανταγωνισμού έχει ως σκοπό να εντείνει τον ανταγωνισμό και κατ' επέκταση να τονώσει την ανάπτυξη (*The Contribution of Competition Policy to Growth and the EU 2020 Strategy*). Ακόμη σε έρευνα των *Conway and Nicolletti (2006)* έφτασαν στο συμπέρασμα ότι επειδή ο ανταγωνισμός είναι «πολύ σημαντικός για την οικονομική ανάπτυξη, η πολιτική ανταγωνισμού θα πρέπει να ρυθμίζει όλες τις κατάλληλες συνθήκες μέσα στην αγορά έτσι ώστε να μην εμποδίζεται ο ανταγωνισμός». Επιπλέον, βλέπουμε το σημαντικό ρόλο που έχει η πολιτική ανταγωνισμού στην ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας η οποία θα βοηθήσει με την σειρά της στην επανεκκίνηση της Ευρωπαϊκής οικονομίας που έχει επηρεαστεί από την οικονομική κρίση των τελευταίων ετών. Σύμφωνα με την έκθεση για την παγκόσμια ανταγωνιστικότητα του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ (2013–2014) η ανταγωνιστικότητα ορίζεται «ως το σύνολο των θεσμών, των πολιτικών και των παραγόντων που καθορίζουν το επίπεδο παραγωγής μιας χώρας» (*World Economic Forum: The Global Competitiveness 2013–2014 Report*). Κλείνοντας η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτική και αυστηρή με τους κανόνες της πολιτικής ανταγωνισμού ή να σκεφτεί ακόμη την αναθεώρηση της πολιτικής

ανταγωνισμού έτσι ώστε να ανταπεξέλθει στις τωρινές και μελλοντικές προκλήσεις που συνεπάγεται η οικονομική κρίση.

Κεφάλαιο Δεύτερο

Τα Θεσμικά Όργανα και οι Επιτροπές της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την Πολιτική Ανταγωνισμού

Σ' αυτό το δεύτερο μέρος της παρούσας διπλωματικής εργασίας θα μελετήσουμε τα κυριότερα θεσμικά όργανα και επιτροπές που έχει η Ευρωπαϊκή Ένωση στην κατοχή της και τα οποία είναι υπεύθυνα να νομοθετούν, να εποπτεύουν, να επιβάλλουν πρόστιμα αλλά και να προτείνουν ιδέες για την εξέλιξη της πολιτικής ανταγωνισμού και κατ' επέκταση του δικαίου ανταγωνισμού.

2.1 Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Πρώτα απ' όλα θα αρχίσουμε με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η οποία ίσως είναι το κυριότερο θεσμικό όργανο που χρησιμοποιεί η Ευρωπαϊκή Ένωση για την άσκηση και τον έλεγχο της πολιτικής ανταγωνισμού. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει την έδρα της στις Βρυξέλλες (Βέλγιο). Ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις μέρες μας είναι ο Jean Claude Juncker. Επιπλέον η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποτελείται από 28 Επιτρόπους οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για έναν ή περισσότερους τομείς πολιτικής. Επιπρόσθετα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ως σκοπό να ελέγχει και να αποτρέπει πράξεις οι οποίες δεν είναι σύμφωνες με το κοινοτικό δίκαιο ανταγωνισμού και κατά την εφαρμογή της πολιτικής ανταγωνισμού λαμβάνει υπόψη τα συμφέροντα των καταναλωτών. *(Πως Λειτουργεί η Ευρωπαϊκή Ένωση 2013, Korah 1997, European Union 2014)*

Ακόμη, σύμφωνα με το άρθρο 105 της Συνθήκης Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μεριμνά για την πραγμάτωση των αρχών ανταγωνισμού που καθορίζουν τα άρθρα 101 και 102. Εξετάζει, κατόπιν αιτήσεως κράτους μέλους ή αυτεπαγγέλτως, συνεργαζόμενη με τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών που οφείλουν να της παρέχουν την συνδρομή τους, και μελετά τις παραβάσεις που σχετίζονται με τις συμπράξεις και τις μη ανταγωνιστικές πρακτικές, με τις συγκεντρώσεις, με την κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης και τέλος με τις κρατικές ενισχύσεις. Αν διαπιστώσει την ύπαρξη παράβασης προτείνει τα κατάλληλα μέτρα για τον τερματισμό της. *(Ενοποιημένες Συνθήκες: Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων 2010)*

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποτελείται από 36 Γενικές Διευθύνσεις και η Διεύθυνση που ασχολείται με τον ανταγωνισμό ονομάζεται Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού. Ο πρόεδρος της στις μέρες μας είναι ο Alexander Italianer και είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή της πολιτικής ανταγωνισμού. Ακόμη ο *Wilks (2009)* μιλώντας για την Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού υποστήριξε ότι η αποστολή της είναι μέσω των «μεταρρυθμίσεων να ευνοηθεί ο ελεύθερος ανταγωνισμός, η ευημερία των καταναλωτών και η βραχυπρόθεσμη οικονομική αποτελεσματικότητα».

Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έχει επηρεαστεί από τον Κανονισμό αριθμός 17/62 (Ε.Ο.Κ.) ο οποίος ήταν ο πρώτος κανονισμός ανταγωνισμού που υιοθετήθηκε και «βοήθησε για την εδραίωση μιας νοοτροπίας ανταγωνισμού για την Ευρώπη» (*Μούσης 2011*). Όμως με την πάροδο του χρόνου και την αύξηση των κρατών μελών δημιουργήθηκε η ανάγκη για έναν εκσυγχρονισμό του κανονισμού. Αυτός ο εκσυγχρονισμός ήρθε με τον Κανονισμό ΕΚ αριθμός 1/2003 και άρχισε να ισχύει από την 1 Μαΐου του 2004. Μέσα από αυτόν τον κανονισμό βλέπουμε ένα αποκεντρωτικό χαρακτήρα καθώς δόθηκε η δυνατότητα τα άρθρα 101 και 102 της Συνθήκης Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης να εφαρμόζονται όχι μόνο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αλλά και από τις Εθνικές Αρχές Ανταγωνισμού και τα Εθνικά Δικαστήρια. Όμως σε καμία περίπτωση ο κανονισμός αυτός δεν αποδυνάμωσε τον ρόλο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αλλά «διευκρίνισε και ενίσχυσε τις ερευνητικές της εξουσίες». Επιπλέον δημιουργήθηκε το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ανταγωνισμού μέσα από το οποίο όπως αναφέραμε και πιο πάνω οι Εθνικές Αρχές Ανταγωνισμού θα έχουν βασικό ρόλο στην διασφάλιση ότι το κοινοτικό δίκαιο ανταγωνισμού εφαρμόζεται σωστά μαζί με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Επιπρόσθετα ένα ακόμη σημαντικό στοιχείο αυτού του δικτύου είναι ότι οι Εθνικές Αρχές Ανταγωνισμού θα ανταλλάσουν πληροφορίες έτσι ώστε να είναι αποτελεσματική και αποδοτική η κατανομή και διεκπεραίωση των υποθέσεων. (*Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 27.4.2004*)

Τέλος το παρακάτω διάγραμμα μας δείχνει τον συνολικό αριθμό των αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στον τομέα της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας ανά έτος μέχρι το 2004 και βλέπουμε τις αυξομειώσεις που υπάρχουν.

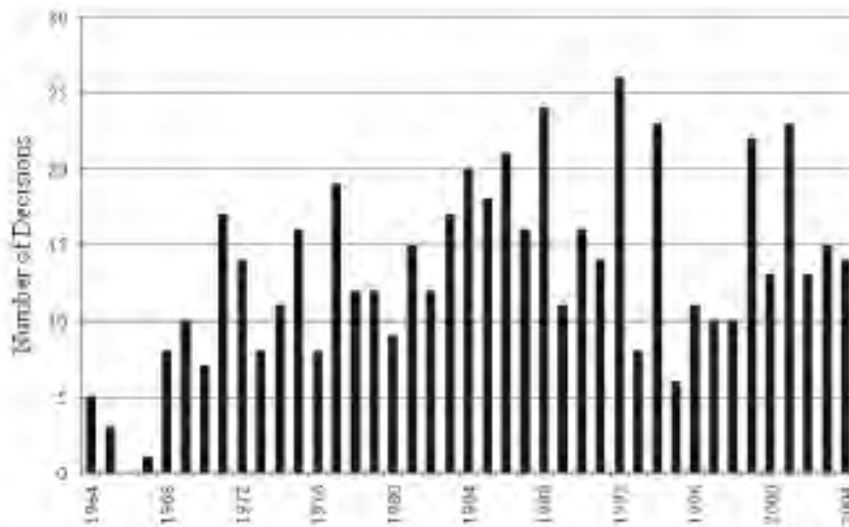

Fig. 1 Total number of Commission decisions on antitrust per year

Πηγή : Martin Carree, Andrea Günster, Maarten Pieter Schinkel (2010): *European Antitrust Policy 1957–2004: An Analysis of Commission Decisions*

2.2 Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Αποτελεί ένα από τα παλαιότερα θεσμικά όργανα τα οποία έχει στην διάθεση της η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο ρόλος του και οι αποφάσεις του επηρεάζουν την ζωή των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Γενικά το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει ως στόχο να διαφυλάττει το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μεταξύ των αρμοδιοτήτων του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι να ελέγχει από νομικής άποψης τις ενέργειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στον τομέα του ανταγωνισμού και έχει την δυνατότητα να ακυρώσει και να τροποποιήσει τις αποφάσεις της (Μούσης 2011). Επιπλέον το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελείται από το Δικαστήριο και το Γενικό Δικαστήριο (παλιό Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων). Το πρώτο είναι υπεύθυνο για τις προσφυγές που καταθέτουν τα νομικά και φυσικά πρόσωπα που αφορά η απόφαση ή που έχουν έννομο συμφέρον από την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ενώ οι υποθέσεις ανταγωνισμού εκδικάζονται από το Γενικό Δικαστήριο (European Union 2014). Κλείνοντας μπορούμε να πούμε ότι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει βοηθήσει στην ερμηνεία των κανονισμών

και έχει δώσει σαφείς ορισμούς οι οποίοι βοήθησαν στην εξέλιξη της πολιτικής ανταγωνισμού.

2.3 Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ιδρύθηκε από την συνθήκη που ίδρυσε την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (Ε.Κ.Α.Χ) και είχε αρχικά το όνομα «Κοινή Συνέλευση». Το σημερινό όνομα του καθιερώθηκε με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη του 1987. Αποτελεί το μόνο θεσμικό όργανο όπου τα μέλη του εκλέγονται από τους Ευρωπαίους πολίτες με εκλογές κάθε 5 χρόνια. Η επίσημη έδρα του είναι στο Στρασβούργο (Γαλλία) αλλά δεν είναι η μοναδική αφού διατηρεί και άλλες δυο έδρες στο Βέλγιο και στο Λουξεμβούργο. Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου είναι πολύ σημαντικός για την λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς έχει νομοθετική εξουσία, ελεγκτική εξουσία, αποτελεί τον εκπρόσωπο των Ευρωπαίων πολιτών και άλλα. Επιπλέον το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συνδέεται με την πολιτική ανταγωνισμού καθώς ελέγχει την πολιτική ανταγωνισμού που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και εξετάζει τους προσανατολισμούς της πολιτικής και την ετήσια έκθεση για τον ανταγωνισμό που υποβάλλει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Τέλος το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει υπό την εποπτεία του δυο επιτροπές οι οποίες συνδέονται με την πολιτική ανταγωνισμού. Η πρώτη επιτροπή ονομάζεται ECON και οι αρμοδιότητες της έχουν σχέση με την οικονομική και νομισματική πολιτική, τους κανόνες ανταγωνισμού και τις κρατικές ενισχύσεις. Ο πρόεδρος της επιτροπής ECON στις μέρες μας είναι ο Roberto Gualtieri. Και η δεύτερη επιτροπή ονομάζεται IMCO και έχει ως σκοπό τον εντοπισμό και την εξάλειψη των πιθανών εμποδίων στη λειτουργία της ενιαίας αγοράς και την προώθηση και προστασία των οικονομικών συμφερόντων των καταναλωτών. Η πρόεδρος αυτής της επιτροπής στις μέρες μας είναι η Vicky Ford. *(Μούσης 2011, Πως Λειτουργεί η Ευρωπαϊκή Ένωση 2013, EUROPARL 2014)*

2.4 Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ένα θεσμικό όργανο το οποίο αποτελείται από τους υπουργούς των κρατών μελών που εκπροσωπούν την κυβέρνηση τους. Η προεδρία του Συμβουλίου εναλλάσσεται μεταξύ των κρατών μελών και έχει ως έδρα τις Βρυξέλες και το Λουξεμβούργο. Το Συμβούλιο της

Ευρωπαϊκής Ένωσης συνδέεται με την πολιτική ανταγωνισμού και έχει σημαντικό ρόλο καθώς μαζί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εγκρίνουν την νομοθεσία σχετικά με τον ανταγωνισμό και την προστασία του καταναλωτή. Επιπλέον το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανάλογα με το θέμα το οποίο θα συζητηθεί έχει και διαφορετική σύνθεση. Η σύνθεση η οποία ασχολείται με τον ανταγωνισμό ονομάζεται Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας στο οποίο συμμετέχουν οι αρμόδιοι υπουργοί από την κάθε χώρα μέλος. Ο σκοπός του Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας είναι να αυξήσει την ανταγωνιστικότητα αλλά και την ανάπτυξη της Ε.Ε. και γι' αυτό τον λόγο ασχολείται με τομείς όπως της εσωτερικής αγοράς, της βιομηχανικής πολιτικής, της έρευνας, της καινοτομίας και άλλους. *(Πως Λειτουργεί η Ευρωπαϊκή Ένωση 2013, European Union 2014, Council of the European Union 2014)*

2.5 Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) ιδρύθηκε το 1998 και έχει ως έδρα την Φρανκφούρτη της Γερμανίας. Χρέη προέδρου στις μέρες μας εκτελεί ο Mario Draghi. Η ΕΚΤ αποτελείται από τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες των κρατών μελών και έχει ως ρόλο την διαχείριση του ευρώ και τη διαχείριση της νομισματικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ζώνη. Ακόμη συνδέεται με την πολιτική ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης «καθώς γνωμοδοτεί για όλα τα θέματα ανταγωνισμού που έχουν σχέση με το χρηματοπιστωτικό τομέα» *(European Union 2014)*.

Εκτός από τα θεσμικά όργανα υπάρχουν και διάφορες επιτροπές στην Ευρωπαϊκή Ένωση οι οποίες δρουν με συμβουλευτικό χαρακτήρα και σχετίζονται με την πολιτική ανταγωνισμού. Μια από αυτές είναι η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

2.6 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (Ε.Ο.Κ.Ε.) ιδρύθηκε το 1957 από την συνθήκη της Ρώμης. Ο πρόεδρος της Ε.Ο.Κ.Ε. στις μέρες μας είναι ο Henri Malosse και έχει την έδρα της στις Βρυξέλλες. Η Ε.Ο.Κ.Ε. σχετίζεται με την πολιτική ανταγωνισμού καθώς έχει στην εποπτεία της ένα τμήμα το οποίο ασχολείται με την πολιτική ανταγωνισμού και την προστασία των καταναλωτών. Το τμήμα αυτό ονομάζεται Single Market Production and Consumption (INT). Ο πρόεδρος αυτού του

τμήματος είναι ο Martin Siecker. Ο βασικός σκοπός του τμήματος αυτού είναι η ολοκλήρωση και η ομαλή λειτουργία της ενιαίας αγοράς. Ακόμη η κύρια ασχολία του τμήματος INT είναι να ετοιμάζει τις γνωμοδοτήσεις του για την Ε.Ο.Κ.Ε. συνήθως μετά από αίτημα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Συμβουλίου των Υπουργών, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αλλά και μετά από δική της πρωτοβουλία. Τέλος το τμήμα από το 1994 έχει ένα παρατηρητήριο το οποίο ονομάζεται Single Market Observation (S.M.O.) το οποίο έχει ως σκοπό να βρει τρόπους για την εξάλειψη των εμποδίων και για την βελτίωση της ενιαίας αγοράς. (*Πως Λειτουργεί η Ευρωπαϊκή Ένωση 2013, European Economic and Social Committee 2014*)

Κεφάλαιο Τρίτο

Όπως αναφέραμε η πολιτική ανταγωνισμού και κατ' επέκταση το δίκαιο ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει ως σκοπό να προστατέψει τους καταναλωτές, να βελτιώσει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες, να προάγει την καινοτομία, να διασφαλίσει την σωστή και δίκαιη λειτουργία του ανταγωνισμού. Γι' αυτό τον λόγο το νομικό πλαίσιο του δικαίου ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει εξελιχθεί με την πάροδο του χρόνου. Στις μέρες μας τα άρθρα που καθορίζουν το πότε ένα κράτος μέλος (μέσω των κρατικών ενισχύσεων) ή μια επιχείρηση ή ένας όμιλος επιχειρήσεων έχουν εφαρμόσει μια μη ανταγωνιστική πρακτική ή όχι, είναι τα άρθρα 101–109 της Συνθήκης Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και ο Κανονισμός 1/2003 για τις συγκεντρώσεις. Σ' αυτό το κεφάλαιο θα αναλυθεί η πολιτική ανταγωνισμού που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Ένωση στον τομέα των συμπράξεων και των μη ανταγωνιστικών συμφωνιών, στο τομέα των συγκεντρώσεων και στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων (ενώ ο τομέας της κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης θα αναλυθεί στο τέταρτο κεφάλαιο)

3.1 Συμπράξεις και Μη Ανταγωνιστικές Συμφωνίες

Θα αρχίσουμε την ανάλυση μας με το άρθρο 101 της Συνθήκης Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Σ.Λ.Ε.Ε.) το οποίο αναφέρεται σε συμπράξεις, εναρμονισμένες πρακτικές και μη ανταγωνιστικές συμφωνίες. Πριν δούμε το νομικό πλαίσιο που διέπει το άρθρο 101 της Σ.Λ.Ε.Ε. ας δούμε τι ορίζεται ως σύμπραξη. Ως σύμπραξη (*cartel*) ορίζεται «μια συμφωνία μεταξύ επιχειρήσεων οι οποίες διατηρούν την αυτονομία τους, αλλά αναλαμβάνουν την υποχρέωση να τηρούν μια ορισμένη συμπεριφορά στην αγορά η οποία περιορίζει τον μεταξύ τους ανταγωνισμό. Επιπλέον η σύμπραξη έχει συνήθως συντηρητικό χαρακτήρα διότι επιδιώκει να προστατεύσει τα κατεστημένα συμφέροντα, ακόμη και τη λιγότερο αποδοτική επιχείρηση. Περιορίζοντας τον ανταγωνισμό μεταξύ των συμμετεχουσών επιχειρήσεων, η σύμπραξη έχει σαν αποτέλεσμα να τις απομονώσει από την πίεση που θα τις υποχρέωνε να εφεύρουν νέα προϊόντα ή πιο αποτελεσματικές μεθόδους παραγωγής».

(Μούσης 2011)

Το άρθρο 101 της Σ.Λ.Ε.Ε. στην πρώτη του παράγραφο ορίζει ότι: Είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά και απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, που δύναται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή αποτέλεσμα την παρεμπόδιση ή την νόθευση του ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς, και ιδίως εκείνες οι οποίες συνίστανται:

A) Στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πωλήσεων ή άλλων όρων συναλλαγής

B) Στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής, της διαθέσεως, της τεχνολογικής αναπτύξεως ή των επενδύσεων

Γ) Στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού

Δ) Στην εφαρμογή άνισων όρων επί ισοδύναμων παροχών, έναντι των εμπορικώς συναλλασσομένων, με αποτέλεσμα να περιέχονται αυτοί σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό

Ε) Στην εξάρτηση της συνάψεως συμβάσεων από την αποδοχή εκ μέρους των συναλλασσομένων, πρόσθετων παροχών που εκφύσεις ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών. *(Ενοποιημένες Συνθήκες: Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων 2010)*

Επιπλέον στην δεύτερη παράγραφο το άρθρο 101 της Σ.Λ.Ε.Ε. ορίζει ότι όλες οι παραπάνω συμφωνίες και αποφάσεις κρίνονται ως αυτοδικαίως άκυρες.

Όμως η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν θεωρεί ότι όλες οι συμφωνίες και αποφάσεις επιχειρήσεων πρέπει να κρίνονται ως αυτοδικαίως άκυρες και ενθαρρύνει συμφωνίες και αποφάσεις οι οποίες δεν επηρεάζουν την εύρυθμη λειτουργία της κοινής αγοράς και τον επί ίσοις όροις ανταγωνισμό. Αυτό το καταλαβαίνουμε καλύτερα από την τρίτη παράγραφο του άρθρου 101 της Σ.Λ.Ε.Ε. το οποίο ορίζει ότι : οι διατάξεις της πρώτης παραγράφου δύναται να κηρυχτούν ανεφάρμοστες σε κάθε συμφωνία ή κατηγορία συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων, σε κάθε απόφαση ή κατηγορία αποφάσεων ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική ή κατηγορία εναρμονισμένων πρακτικών η οποία συμβάλλει στη βελτίωση της παραγωγής ή της

διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου εξασφαλίζοντας συγχρόνως στους καταναλωτές δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει και η οποία:

A) Δεν επιβάλλει στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις περιορισμούς μη απαραίτητους για την επίτευξη των στόχων αυτών και

B) Δεν παρέχει στις επιχειρήσεις αυτές τη δυνατότητα καταργήσεως του ανταγωνισμού επί σημαντικού τμήματος των σχετικών προϊόντων. *(Ενοποιημένες Συνθήκες: Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων 2010)*

Για να αποτραπεί η παραβίαση του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού από τις επιχειρήσεις η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρησιμοποιεί ποινές οι οποίες έχουν σκοπό να αποτρέψουν και άλλες επιχειρήσεις να ακολουθήσουν μη ανταγωνιστικές πρακτικές. Τα πρόστιμα τα οποία επιβάλλει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την καταπολέμηση των συμπράξεων είναι ιδιαίτερα «βαριά» κάτι που όμως δικαιολογείται καθώς η αποκάλυψη μιας σύμπραξης είναι ιδιαίτερα δύσκολη λόγω του μυστικιστικού χαρακτήρα της.

Έτσι το πρόστιμο το οποίο επιβάλλει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή όταν παραβιάζεται το νομικό πλαίσιο μπορεί να φτάσει μέχρι το 10% του ετήσιου παγκόσμιου κύκλου εργασιών μιας επιχείρησης. Ακόμη η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να βεβαιώσει πρόστιμο ακόμη και για παράνομες ενέργειες οι οποίες δεν έχουν επιτύχει τον σκοπό της παράβασης. *(Η συμμόρφωση μετράει 2012)*

Για τον υπολογισμό των προστίμων έχουν εκδοθεί κατευθυντήριες γραμμές από την Ευρωπαϊκή Ένωση σύμφωνα με τις οποίες η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να επιβάλλει πρόστιμα σε παραβάσεις οι οποίες δημιουργήθηκαν εξ' αμελείας ή εκ προθέσεως και παρεμβαίνουν τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού. Ακόμη η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τον καθορισμό των προστίμων χρησιμοποιεί μια συγκεκριμένη μεθοδολογία η οποία περιλαμβάνει δυο στάδια. Το πρώτο στάδιο αναφέρεται στον καθορισμό του βασικού προστίμου το οποίο υπολογίζεται βάσει του ποσοστού επί της αξίας των πωλήσεων, το οποίο ποσοστό μπορεί να ανέλθει μέχρι και 30% ανάλογα με την σοβαρότητα της παράβασης και την χρονική διάρκεια της παράβασης. Ακόμη το πρόστιμο μπορεί να μειωθεί ή και να αυξηθεί ανάλογα με την

κάθε περίπτωση όμως δεν μπορεί να υπερβαίνει το 10% του ετήσιου κύκλου εργασιών της επιχειρήσεις. Όπως ειπώθηκε το ποσό το οποίο επιβάλλει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως πρόστιμο μπορεί να μειωθεί ή και να αυξηθεί από το βασικό πρόστιμο. Η αύξηση του προστίμου μπορεί να επιτευχθεί όταν η επιχείρηση επαναλαμβάνει την ίδια ή παρόμοια παράβαση, όταν η επιχείρηση επιβάλλει εμπόδια στην έρευνα, όταν αποδειχθεί ότι η επιχείρηση είχε ηγετικό ρόλο ή υποκίνησε την παράβαση. Από την άλλη πλευρά το πρόστιμο μπορεί να μειωθεί όταν η επιχείρηση παρείχε και συνεργαζόταν πέραν της νόμιμης υποχρέωσης με την Επιτροπή, όταν παραδέχεται την παράβαση, όταν ενθαρρύνθηκε η παράβαση της από τις κρατικές αρχές ή από νομοθετικές διατάξεις. (*Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 1.9.2006*)

Ο *Smuda (2012)* σχολιάζοντας τις ποινές που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μας αναφέρει «ότι τα εμπειρικά στοιχεία από την έρευνα του έδειξαν ότι η ισχύουσα νομοθεσία για τα πρόστιμα σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι πολύ χαμηλά έτσι ώστε να εμποδίσουν αποτελεσματικά τις επιχειρήσεις να συμμετέχουν σε συμπράξεις και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η αποτελεσματική αποτροπή γίνεται μόνο όταν οι ποινές υπερκαλύπτουν τα οφέλη του μονοπωλίου και γι' αυτό ίσως χρειαστεί μια περαιτέρω αναθεώρηση αυτών των κατευθυντηρίων γραμμών»

Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για να δώσει περισσότερη ώθηση στις επιχειρήσεις να αποκαλύψουν την συμμετοχή τους σε συμπράξεις ακολουθεί την δική της πολιτική επιείκειας. Ιστορικά αναφέρουμε ότι η πρώτη χώρα η οποία υιοθέτησε μια τέτοια πολιτική επίδειξης επιείκειας είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Η Ευρωπαϊκή πολιτική επιείκειας έχει επηρεαστεί από την αντίστοιχη των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής αλλά έχει εξελιχτεί σημαντικά με την πάροδο του χρόνου. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω αυτής της πολιτικής επίδειξης επιείκειας θα μπορέσει να αποκαλύψει συμπράξεις και εναρμονισμένες πρακτικές οι οποίες είναι πολύ δύσκολο να αποκαλυφθούν λόγω του μυστικιστικού τους χαρακτήρα. Ο σκοπός αυτής της πολιτικής έχει ως στόχο να αυξήσει την δυσπιστία μεταξύ των συμπράξεων έτσι ώστε να αυξηθεί η καχυποψία και ο κίνδυνος της αποκάλυψης της σύμπραξης ενεργώντας σαν ανασταλτικός παράγοντας παραβίασης των κανόνων ανταγωνισμού του άρθρου 101 της Σ.Λ.Ε.Ε.. Η πολιτική επίδειξης επιείκειας προσφέρει σε μια επιχείρηση η οποία

συμμετέχει σε μια άγνωστη σύμπραξη να κερδίσει απαλλαγή από το πρόστιμο εφόσον θα είναι η πρώτη επιχείρηση η οποία θα αποκαλύψει την σύμπραξη στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και θα δώσει πληροφορίες και στοιχεία τα οποία θα βοηθήσουν την Επιτροπή να αποδείξει την ύπαρξη της σύμπραξης. Ακόμη οι υπόλοιπες επιχειρήσεις μπορούν να μειώσουν το πρόστιμο τους εάν δώσουν στοιχεία τα οποία θα έχουν μια προστιθέμενη αξία στα ήδη υπάρχοντα στοιχεία της Επιτροπής. Έτσι η πρώτη επιχείρηση μπορεί να κερδίσει έκπτωση από 30-50% , η δεύτερη 20-30% και όλες οι υπόλοιπες μέχρι 20%. (*Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 8.12.2006*)

Μπορούμε να χαρακτηρίσουμε ότι το πρόγραμμα επιείκειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει επιτυχημένα αποτελέσματα Ο *Sandhu (2007)* μιλώντας στο άρθρο του για την πολιτική επίδειξη επιείκειας συμπεραίνει ότι «η Επιτροπή έχει καταφέρει να εφαρμόσει μια πολιτική επιείκειας η οποία προσαρμόζεται στις ανάγκες των αιτούντων για επιείκεια, ωστόσο αναφέρει ότι η εμπιστοσύνη στην πολιτική επιείκειας μπορεί να αυξηθεί εάν η διαδικασία γίνει πιο διαφανής». Τέλος οι *Levenstein και Suslow (2012)* συμφωνούν ότι «το πρόγραμμα επιείκειας μαζί με τα μεγάλα πρόστιμα έχουν βοηθήσει στην αποκάλυψη πολλών συμπράξεων τα τελευταία χρόνια οι οποίες είχαν αρνητικές επιπτώσεις στην παγκόσμια αγορά, όμως συμπληρώνουν ότι η πολιτική επιείκειας μπορεί να βοηθήσει στην εύρεση συμπράξεων αλλά δεν θα πρέπει να παραγκωνιστούν άλλα εργαλεία αντιμετώπισης των συμπράξεων»

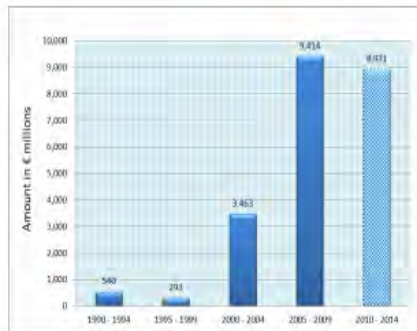
Επιπρόσθετα κάθε επιχείρηση η οποία πιστεύει ότι η απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δεν είναι σωστή μπορεί να προσφύγει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να ασκήσει έφεση έναντι της απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Κλείνοντας το κεφάλαιο των συμπράξεων παραθέτονται στατιστικά στοιχεία με το ύψος των ποινών που έχουν επιβληθεί.

1.2. Fines imposed (not adjusted for Court judgments) - period 1990 - 2014

Last change: ++10 December 2014++

Year	Amount in €*
1990 - 1994	539 691 550
1995 - 1999	292 838 000
2000 - 2004	3 462 664 100
2005 - 2009	9 414 012 500
++2010 - 2014++	8 930 678 674
total	22 639 884 824

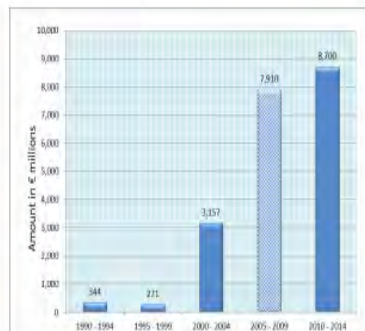
* Amounts as imposed by the Commission and not corrected for changes following judgments of the Courts (General Court and European Court of Justice) and only considering cartel infringements under Article 101 TFEU (previously Article 81 resp. 85 of the Treaty). Wherever prohibitions and fines concern infringements of Article 101 TFEU and of Article 102 TFEU (previously Articles 81 resp. 85 and Article 82 resp. Article 86 of the Treaty), only those amounts have been considered which concern the Article 101 TFEU.

Πηγή : <http://ec.europa.eu/competition/cartels/statistics/statistics.pdf>

1.4. Fines imposed (adjusted for Court judgments) - period 1990 - 2014

Last change: ++12 December 2014++

Period	Amount in €*
1990 - 1994	344 282 550,00
1995 - 1999	270 963 500,00
2000 - 2004	3 157 348 710,00
++2005 - 2009++	7 909 658 156,50
2010 - 2014	8 700 344 579,00
total	20 382 597 495,50

* Amounts corrected for changes following judgments of the Courts (General Court and European Court of Justice) and only considering cartel infringements under Article 101 TFEU (previously Article 81 resp. Article 85 of the Treaty). Wherever prohibitions and fines concern infringements of Article 101 TFEU (previously Article 81 resp. Article 85 and of Article 102 TFEU (previously Articles 82 resp. Article 86 of the Treaty), only those amounts have been considered which concern the Article 101 TFEU infringements.

Πηγή : <http://ec.europa.eu/competition/cartels/statistics/statistics.pdf>

1.6. Ten highest cartel fines per undertaking (since 1969)

Last change: ++31 March 2014++

Year	Undertaking**	Case	Amount in €*
++2008++	Saint Gobain	Carglass	715 000 000
2012	Philips	TV and computer monitor tubes	705 296 000 <small>of which 391 940 000 jointly and severally with LG Electronics</small>
2012	LG Electronics	TV and computer monitor tubes	687 537 000 <small>of which 391 940 000 jointly and severally with Philips</small>
2013	Deutsche Bank AG	Euro interest rate derivatives (EIRD)	465 861 000
2001	F. Hoffmann-La Roche AG	Vitamins	462 000 000
2013	Société Générale	Euro interest rate derivatives (EIRD)	445 884 000
2007	Siemens AG	Gas insulated switchgear	396 562 500
2014	Schaeffler	Automotive bearings	370 481 000
2008	Pilkington	Car glass	357 000 000
2009	E.ON GDF Suez	E.ON/GDF collusion	320 000 000 320 000 000

* Amounts adjusted for changes following judgments of the Courts (General Court and European Court of Justice).

Πηγή : <http://ec.europa.eu/competition/cartels/statistics/statistics.pdf>

3.2 Συγκεντρώσεις

Μια ακόμη πτυχή της πολιτικής ανταγωνισμού αναφέρεται στον έλεγχο των συγκεντρώσεων. Ως συγκεντρώσεις (mergers) ορίζουμε «συμφωνίες χάρη στις οποίες μια επιχείρηση αποκτά τον έλεγχο άλλης ή άλλων επιχειρήσεων και μεταβάλλει έτσι τη διάρθρωση των επιχειρήσεων αυτών και της αγοράς μέσα στην οποία δρουν» (Μούσης 2011). Η ανάπτυξη των συγκεντρώσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση βοηθήθηκε από την ολοκλήρωση της κοινής αγοράς, την νομισματική και οικονομική ένωση και από άλλους παράγοντες. Επιπλέον το ευρωπαϊκό δίκαιο ανταγωνισμού δεν απαγορεύει όλες τις συγκεντρώσεις αλλά αυτές οι οποίες επηρεάζουν και διαστρεβλώνουν τον ανταγωνισμό στην κοινή αγορά.

Μπορούμε να πούμε ότι υπάρχουν τρία είδη συγκεντρώσεων. Οι οριζόντιες συγκεντρώσεις μεταξύ επιχειρήσεων, οι κάθετες συγκεντρώσεις μεταξύ επιχειρήσεων και οι συγκεντρώσεις επιχειρήσεων «ετερογενών» δραστηριοτήτων. Οι οριζόντιες συγκεντρώσεις δημιουργούνται από την συγχώνευση μεταξύ πραγματικών ή εν δυνάμει ανταγωνιστών οι οποίοι δρουν στην ίδια αγορά προϊόντος, στην ίδια γεωγραφική αγορά και στο ίδιο επίπεδο παραγωγής ή διανομής. Οι οριζόντιες συγκεντρώσεις μπορεί να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό και στους

καταναλωτές καθώς μπορούν να αυξήσουν την ισχύ των επιχειρήσεων στην αγορά, να αυξήσουν τις τιμές και άλλα. Γι αυτό τον λόγο ελέγχονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Από την άλλη πλευρά οι κάθετες συγκεντρώσεις πραγματοποιούνται μεταξύ επιχειρήσεων οι οποίες δραστηριοποιούνται σε διαφορετικά αλλά συμπληρωματικά επίπεδα παραγωγής για το ίδιο τελικό προϊόν. Σε γενικές γραμμές μπορούμε να πούμε ότι αυτό το είδος συγκεντρώσεων ενισχύουν ή έχουν ουδέτερη επίδραση προς την οικονομική αποτελεσματικότητα. Όμως, μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά τον ανταγωνισμό καθώς μπορεί να αποκλείσουν ανταγωνιστές να εισέρθουν στην αγορά και άλλα (*Whish και Bailey 2012*). Τέλος ένα ακόμη είδος συγκεντρώσεων είναι αυτό το οποίο αναφέρεται σε συγκεντρώσεις οι οποίες γίνονται μεταξύ «ετερογενών» δραστηριοτήτων. Αυτές οι συγκεντρώσεις δραστηριοποιούνται σε στενά «σχετιζόμενες αγορές». Συνήθως αυτό το είδος συγκεντρώσεων δεν είναι επιζήμιο για τον ανταγωνισμό, όμως σε μερικές περιπτώσεις οι επιχειρήσεις αυτές χρησιμοποιούν πρακτικές αποκλεισμού που μπορεί να οδηγήσουν «σε μείωση της ικανότητας και των κινήτρων των πραγματικών ή εν δυνάμει ανταγωνιστών να ασκήσουν ανταγωνισμό». (*Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 18.10.2008*)

Οι συγκεντρώσεις μπορεί να έχουν θετικές και αρνητικές επιδράσεις και γι αυτόν τον λόγο ο έλεγχος των συγκεντρώσεων είναι ιδιαίτερα σημαντικός και επιδρά τόσο στις επιχειρήσεις όσο και στην κοινωνία καθώς μια συγκέντρωση έχει τη δυνατότητα να μειώσει τον ανταγωνισμό (*Bergman et al 2005*). Επιπρόσθετα μέσω ενός συστήματος ελέγχου των συγκεντρώσεων μπορεί να δημιουργηθεί μια αποδοτική άμυνα μέσω της οποίας θα μπορούσαμε να συγκρίνουμε τα οφέλη και τα κόστη από μια συγκέντρωση με σκοπό να απαγορευτούν οι συγκεντρώσεις με μη ανταγωνιστικές επιπτώσεις (*Ilzkovitz και Meiklejohn 2003*)

Το νομικό πλαίσιο για τις συγκεντρώσεις εμφανίζεται με τον κανονισμό της Ε.Ο.Κ. 4064/89. Πριν από αυτόν τον κανονισμό οι συγκεντρώσεις αντιμετωπιζόταν από το άρθρο 86 της συνθήκης της Ε.Ο.Κ.. Η *Banks (1987)* αναφερόμενη σ' αυτό «καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η έλλειψη μιας σαφούς διάταξης για τις συγκεντρώσεις οδηγεί σε μη ικανοποιητικό έλεγχο των συγκεντρώσεων και γι αυτόν τον λόγο θα πρέπει να δημιουργηθεί μια σαφής διάταξη για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων».

Η Ευρωπαϊκή Ένωση για την αποτροπή των συγκεντρώσεων έχει εκδώσει κάποιους κανονισμούς. Ο πρώτος κανονισμός για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων ήταν ο Κανονισμός Ε.Ο.Κ. 4064/89 του Συμβουλίου της 21^{ης} Δεκεμβρίου του 1989 και στηριζόταν στην «αρχή της ενιαίας θυρίδας» και έδινε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τη δυνατότητα αποκλειστικού ελέγχου κάθε σημαντικής διασυνοριακής συγκέντρωσης (*European Union 2014*). Ο παραπάνω κανονισμός ίσχυε για τις συγκεντρώσεις κοινοτικών διαστάσεων. Για να είναι μια συγκέντρωση κοινοτικών διαστάσεων θα πρέπει ο συνολικός κύκλος εργασιών που πραγματοποιούν σε διεθνή κλίμακα όλες οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις, να υπερβαίνει τα 5 δισεκατομμύρια ECU (παλαιότερη Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα) και τουλάχιστον δύο από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις να πραγματοποιούν κάθε μια χωριστά εντός της κοινότητας συνολικό κύκλο εργασιών άνω των 250 εκατομμυρίων ECU. Επιπρόσθετα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι υπεύθυνη να ελέγχει τις συγκεντρώσεις οι οποίες κοινοποιούνται σ' αυτήν και για τη διασφάλιση του παραπάνω κανονισμού η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα μπορεί να επιβάλλει πρόστιμα. Τέλος, οι επιχειρήσεις που εμπλέκονται στις συγκεντρώσεις μπορούσαν να καταθέσουν έφεση κατά των προστίμων που τους επιβλήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο Δικαστήριο. (*Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 30.12.1989*)

Με το πέρασμα όμως των χρόνων δημιουργήθηκε η ανάγκη να μεταρρυθμιστεί αυτός ο Κανονισμός. Έτσι έχουμε το νέο Κανονισμό για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων ο οποίος είναι ο Κανονισμός ΕΚ αριθμός 139/2004 ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1^η Μαΐου του 2004. Ο Κανονισμός αυτός μεταρρύθμισε σε βάθος το κανονιστικό πλαίσιο αναφοράς. Ακόμη, ενίσχυσε την έννοια της «ενιαίας θυρίδας» και ενεθάρρυνε ταυτόχρονα την συμμετοχή των εθνικών αρχών ανταγωνισμού καθώς επαναλαμβάνει την «αρχή της επικουρικότητας» σύμφωνα με την οποία η αρμόδια αρχή που έχει δικαιοδοσία είναι η πλέον κατάλληλη για να εξετάσει τη συγκεκριμένη συγκέντρωση και απλοποιεί τη διαδικασία γνωστοποίησης της έρευνας. (*European Union 2014*)

Σύμφωνα με τον κανονισμό αυτό μια συγκέντρωση θεωρείται ότι πραγματοποιείται όταν προκύπτει διαρκής αλλαγή ελέγχου:

A) Από συγχώνευση δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων ή τμημάτων προηγουμένως ανεξάρτητων επιχειρήσεων

B) Από την άμεση ή έμμεση εξαγορά , από ένα ή περισσότερα άτομα (που κατέχουν ήδη τον έλεγχο τουλάχιστον μιας επιχείρησης) ή από πολλές επιχειρήσεις που αποκτούν τον έλεγχο μιας ή περισσότερων άλλων επιχειρήσεων (*Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 29.1.2004*)

Επιπλέον, μια συγκέντρωση αποκτά «ευρωπαϊκή διάσταση» όταν:

A) Ο συνολικός πραγματοποιηθείς κύκλος εργασιών σε παγκόσμιο επίπεδο από το σύνολο των συγκεντρωμένων επιχειρήσεων υπερβαίνει το ποσό των 5 δισεκατομμυρίων ευρώ

B) Ο συνολικός κύκλος εργασιών στην Ε.Ε. από τουλάχιστον δύο επιχειρήσεις που αφορά τη συγκέντρωση υπερβαίνει τα 250 εκατομμύρια ευρώ, εκτός από την περίπτωση κατά την οποία μια από τις επιχειρήσεις αυτές πραγματοποιεί περισσότερο από τα δύο τρίτα του συνολικού κύκλου εργασιών της στην Ε.Ε. σε μία μόνο χώρα της Ε.Ε. (*Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 29.1.2004*)

Επιπρόσθετα αν τα παραπάνω όρια δεν έχουν επιτευχθεί μια συγκέντρωση είναι Ευρωπαϊκής διάστασης όταν :

A) Ο συνολικός κύκλος εργασιών που πραγματοποιούν οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις υπερβαίνει τα 2,5 δισεκατομμύρια ευρώ

B) Ο συνολικός κύκλος εργασιών που πραγματοποιούν όλες οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις σε ένα τουλάχιστον από τα τρία κράτη μέλη υπερβαίνει τα 100 εκατομμύρια ευρώ

Γ) Ο συνολικά πραγματοποιηθείς κύκλος εργασιών σε κάθε μια από τουλάχιστον τρεις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μεμονωμένα από τουλάχιστον δυο υπό εξέταση επιχειρήσεις υπερβαίνει τα 25 εκατομμύρια ευρώ και

Δ) Δύο τουλάχιστον από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιούν, κάθε μια χωριστά εντός της Κοινότητας συνολικό κύκλο εργασιών άνω των 100 εκατομμυρίων ευρώ. *(Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 29.1.2004)*

Τέλος, η Επιτροπή μπορεί να επιβάλει πρόστιμα τα οποία ανέρχονται στο 1% του συνολικού κύκλου εργασιών όταν η επιχείρηση εσκεμμένα ή από ολιγωρία έδωσε παραποιημένα στοιχεία ή ανακριβή στοιχεία, ατελή και εκπρόθεσμα στοιχεία. Επιπλέον, η Επιτροπή έχει τη δυνατότητα να επιβάλει πρόστιμο μέχρι 10 % του συνολικού κύκλου εργασιών που έχει πραγματοποιήσει η επιχείρηση όταν εσκεμμένα ή από ολιγωρία μια επιχείρηση παραλείπει να ανακοινώσει τη συγκέντρωση, πριν από την πραγματοποίησή της, πραγματοποιεί τη συγκέντρωση κατά παράβαση των διατάξεων του παρόντος κανονισμού ή αντιτάσσεται σε απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Και τέλος, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να επιβάλει χρηματικές ποινές μέχρι 5 % του συνολικού μέσου ημερησίου κύκλου εργασιών της επιχείρησης ανά εργάσιμη ημέρα υπερημερίας σε σχέση με την ημερομηνία που έχει καθορίσει η Επιτροπή στην απόφαση της παροχής στοιχείων, ελέγχου. *(Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 29.1.2004)*

3.3 Κρατικές Ενισχύσεις

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει οι μη ανταγωνιστικές πρακτικές που εφαρμόζουν οι επιχειρήσεις έχουν ως αποτέλεσμα να νοθεύεται ο ανταγωνισμός στην κοινή αγορά. Όμως οι επιχειρήσεις δεν είναι οι μόνες που μπορούν με τις πράξεις τους να διαστρεβλώσουν την εύρυθμη λειτουργία του ανταγωνισμού στην κοινή αγορά, καθώς οι κρατικές ενισχύσεις τις οποίες παρέχουν τα κράτη μέλη στις επιχειρήσεις επηρεάζουν τον επί ίσοις όροις ανταγωνισμό στην κοινή αγορά.

Οι *Fiederiszick*, *Roller* και *Verouden* (2007) μας αναφέρουν ότι οι κρατικές ενισχύσεις σχετίζονται με διάφορους τομείς της οικονομίας όπως τα «δημόσια οικονομικά διότι οι κρατικές ενισχύσεις είναι μια μορφή δημόσιας παρέμβασης στην οικονομία», δεύτερον τα «οικονομικά του ανταγωνισμού καθώς η κρατική ενίσχυση παρέχει ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα σε ορισμένες επιχειρήσεις» και τρίτον «σχετίζεται με το διεθνές εμπόριο καθώς οι κρατικές ενισχύσεις μπορούν να

επηρεάσουν τους όρους συναλλαγών». Επιπλέον οι *Blauberger και Kramer (2013)* μιλώντας για το στόχο του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων μας αναφέρουν ότι οι ευρωπαϊκοί κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις και οι δημόσιες αρχές έχουν ως στόχο να εξασφαλιστεί ο ελεύθερος και θεμιτός ανταγωνισμός στην εσωτερική αγορά.

Ειδικότερα, στις μέρες όπου η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει επηρεαστεί από την οικονομική κρίση ο έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων έχει ιδιαίτερη σημασία. Ο *Collie (2000)* μιλώντας για τις κρατικές ενισχύσεις μας αναφέρει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα μπορούσε να λάβει δράση για τον «περιορισμό ή και την απαγόρευση των κρατικών ενισχύσεων». Κοντά σ' αυτήν την άποψη βρίσκεται και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή η οποία το 2005 εξέδωσε ανακοίνωση μεταρρυθμίσεων των κρατικών ενισχύσεων την περίοδο 2005 μέχρι 2009 έτσι ώστε να είναι λιγότερες και καλύτερα στοχευόμενες οι κρατικές ενισχύσεις (*Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 2005*). Όμως η οικονομική κρίση επηρέασε αυτές τις μεταρρυθμίσεις. Οι *Kassim και Lyon (2012)* στο άρθρο τους μας αναφέρουν ότι η οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση οδήγησε τις κυβερνήσεις να προσπαθούν «απεγνωσμένα να σώσουν τις τράπεζες τους και τις βιομηχανίες στρατηγικής και συμβολικής σημασίας». Επιπλέον, μας αναφέρουν ότι η αντίδραση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ήταν να «εξασφαλιστεί ότι η διάσωση θα υπόκεινται σε όρους που θα εξασφαλίσουν την ανταγωνιστικότητα μακροπρόθεσμα». Τέλος προσθέτουν ότι οι κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων ήταν το κύριο μέσο για την εξασφάλιση ότι η ενίσχυση «συνοδεύεται από αναδιάρθρωση και δεν είναι απλά ενέσεις μετρητών που θα επιτρέψουν στις επιχειρήσεις να επιβιώσουν από την κρίση και να είναι επιζήμιες για τον ανταγωνισμό». Για την αποφυγή αυξήσεων των κρατικών ενισχύσεων στην περίοδο της κρίσης που θα διαστρεβλώσουν τον ανταγωνισμό στην κοινή αγορά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε κανόνες (ειδικότερα για το τραπεζικό σύστημα). (*Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 6.12.2011*)

Πριν δούμε το νομικό πλαίσιο το οποίο διέπει τα άρθρα για τις κρατικές ενισχύσεις ας δούμε τι σημαίνει κρατική ενίσχυση. Ως κρατική ενίσχυση ορίζουμε «ένα πλεονέκτημα οποιασδήποτε μορφής που παρέχεται στις επιχειρήσεις από τις εθνικές δημόσιες αρχές» (European Union 2014).

Το νομικό πλαίσιο που διέπει τον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων αναφέρεται στα άρθρα 107-109 της Σ.Λ.Ε.Ε.. Το άρθρο 107 της Σ.Λ.Ε.Ε. στην πρώτη παράγραφο

μας αναφέρει ότι: οι ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχείρισεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών, εκτός αν οι Συνθήκες ορίζουν άλλα. *(Ενοποιημένες Συνθήκες: Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων 2010)*

Στην δεύτερη παράγραφο όμως μας ορίζει ότι συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά :

A) Οι ενισχύσεις κοινωνικού χαρακτήρα προς μεμονωμένους καταναλωτές, υπό τον όρο ότι χορηγούνται χωρίς διάκριση προελεύσεως των προϊόντων

B) Οι ενισχύσεις για την επανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες ή άλλα έκτακτα γεγονότα

Γ) Οι ενισχύσεις προς την οικονομία ορισμένων περιοχών της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, οι οποίες θίγονται από τη διαίρεση της Γερμανίας, κατά το μέτρο που είναι αναγκαίες για την αντιστάθμιση των οικονομικών μειονεκτημάτων που προκαλούνται από τη διαίρεση αυτή. Μετά την παρέλευση πενταετίας από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβόνας, το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, δύναται να εκδώσει απόφαση για την κατάργηση του παρόντος σημείου. *(Ενοποιημένες Συνθήκες: Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων 2010)*

Το άρθρο 108 της Σ.Λ.Ε.Ε ορίζει το πώς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξετάζει τις κρατικές ενισχύσεις, ενημερώνεται συνεχώς για τα σχέδια των κρατικών ενισχύσεων που θα θεσπιστούν ή που θα τροποποιηθούν έτσι ώστε να υποβάλλει παρατηρήσεις εάν κρίνει ότι το σχέδιο δεν συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά και πως ενεργεί όταν διαπιστώσει παράβαση. Τέλος το άρθρο 109 αναφέρει ότι το Συμβούλιο μετά από πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μπορεί και με διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να καθορίσει τους όρους για τις κρατικές ενισχύσεις και να καθορίσει ποιες ενισχύσεις εξαιρούνται. *(Ενοποιημένες Συνθήκες: Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων 2010)*

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι στον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει κατορθώσει να εφαρμόσει ένα άκρως επιτυχημένο σύστημα το οποίο έχει εξελιχθεί με την πάροδο του χρόνου αν και ένας τέτοιος μηχανισμός ελέγχου δεν υπήρχε πριν την δημιουργία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. *(Ehlermann 1994)*

Κεφάλαιο Τέταρτο

Σ' αυτό το τέταρτο κεφάλαιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας θα δούμε τι ορίζει το κοινοτικό δίκαιο ανταγωνισμού για την κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης, θα εξετάσουμε τα κριτήρια τα οποία υποδεικνύουν την δεσπόζουσα θέση και θα δούμε ακόμη ποιες πρακτικές οδηγούν στην κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης. Τέλος θα αναλυθούν τρία case studies με τελεσίδικες αποφάσεις από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έτσι ώστε να κατανοήσουμε καλύτερα τις απαγορευμένες πρακτικές που εφαρμόζουν οι επιχειρήσεις και καταχρώνται την δεσπόζουσα θέση τους.

4.1 Δεσπόζουσα Θέση

Πριν δούμε το άρθρο του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού σχετικά με την κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης ας δούμε πρώτα τι σημαίνει ο όρος δεσπόζουσα θέση. Ο οργανισμός *United Nations Conference on Trade and Development (2007)* ορίζει ως δεσπόζουσα θέση, τη θέση που «έχει μια επιχείρηση από μόνη της ή από κοινού με άλλες επιχειρήσεις και είναι σε θέση να ελέγχει μια σχετική αγορά για ένα συγκεκριμένο αγαθό ή υπηρεσία ή ομάδες των αγαθών ή των υπηρεσιών». Ο *Fuller (1979)* ορίζει τη δεσπόζουσα θέση ως τη «δύναμη μιας επιχείρησης να αυξήσει τις τιμές πάνω από το κόστος της προσφοράς για τους πελάτες για ένα χρονικό διάστημα χωρίς υφιστάμενους ή νεοεισερχόμενους ανταγωνιστές». Επιπλέον ο *Lang (1979)* μας αναφέρει ότι η δεσπόζουσα θέση «υφίσταται όταν η επιχείρηση είναι σε θέση να χρησιμοποιεί την οικονομική της δύναμη για να αποκτήσει οφέλη ή να ασκήσει συμπεριφορά που δεν θα μπορούσε σε συνθήκες με αποτελεσματικό ανταγωνισμό». Τέλος οι *Geroski και Jacquemin (1984)* μας αναφέρουν ότι «η δεσπόζουσα θέση θα πρέπει να ορίζεται με βάση την ικανότητα να εκμεταλλεύονται, η δεσπόζουσα ή οι δεσπόζουσες επιχειρήσεις ένα στρατηγικό πλεονέκτημα εις βάρος του ανταγωνισμού».

Σημαντικό ρόλο στην διασαφήνιση του όρου της δεσπόζουσας θέσης έχει διαδραματίσει και το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ένας από τους πρώτους και πιο ξεκάθαρους ορισμούς δόθηκε στην υπόθεση της *United Brands* όπου ως δεσπόζουσα θέση ορίσθηκε «η θέση οικονομικής δύναμης που απολαμβάνει μια

επιχείρηση και της δίνει τη δυνατότητα να παρεμποδίζει τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό που διατηρείται στη σχετική αγορά δίνοντας της τη δύναμη να συμπεριφέρεται σε σημαντικό βαθμό ανεξάρτητα από τους ανταγωνιστές της, τους πελάτες και τελικά τους καταναλωτές» (*Case 27/76 United Brands*)

Επιπλέον από τους προηγούμενους ορισμούς είδαμε ότι δεσπόζουσα θέση μπορεί να έχει όχι μόνο μια επιχείρηση αλλά μπορεί να έχουν από κοινού δυο ή περισσότερες επιχειρήσεις. Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων συνέβαλε στον ορισμό της συλλογικής δεσπόζουσας θέσης καθώς δέχθηκε ότι «οι δεσμοί μεταξύ των επιχειρήσεων που συνιστούν συλλογική δεσπόζουσα θέση πρέπει να είναι επαρκώς σημαντικοί και στενοί ώστε να υιοθετούν ταυτόσημη συμπεριφορά στην αγορά. Όμως το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκή Ένωσης δεν ξεκαθαρίζει ούτε προσδιορίζει τη φύση αυτών των δεσμών». (*Κοτσίρης 2001*)

Έτσι μέσα από τους ορισμούς καταλαβαίνουμε ότι η δεσπόζουσα επιχείρηση ή επιχειρήσεις έχουν σημαντική ισχύ στην αγορά. Οι *Landes και Posner (1980)* αναφέρουν ότι η ισχύς στην αγορά αναφέρεται στην «ικανότητα μιας επιχείρησης ή ενός ομίλου επιχειρήσεων που ενεργούν από κοινού να αυξήσουν τις τιμές πάνω από το ανταγωνιστικό επίπεδο χωρίς να χάσουν πολλές πωλήσεις γρήγορα από την ασύμφορη αύξηση των τιμών».

Σ' αυτό το σημείο πρέπει να τονίσουμε ότι το ευρωπαϊκό κοινοτικό δίκαιο ανταγωνισμού δεν απαγορεύει την κατοχή δεσπόζουσας θέσης από μια επιχείρηση αλλά την κατάχρηση της και γι' αυτό το λόγο θα πρέπει οι δεσπόζουσες επιχειρήσεις να είναι πολύ προσεκτικές. Πριν δούμε όμως πως οι επιχειρήσεις καταχρώνται τη δεσπόζουσα θέση τους ας δούμε πως διαπιστώνεται η δεσπόζουσα θέση στην αγορά.

Πρώτα απ' όλα για να δούμε εάν υπάρχει δεσπόζουσα θέση θα πρέπει να ορίσουμε την αγορά στην οποία δραστηριοποιείται η επιχείρηση ή οι επιχειρήσεις. Ο *Monti (2001)* σε ομιλία του για τον ορισμό της αγοράς μας αναφέρει ότι αποτελεί «τον ακρογωνιαίο λίθο της πολιτικής ανταγωνισμού αλλά όχι το σύνολο του «κτηρίου», καθώς ο ορισμός της αγοράς είναι ένα εργαλείο για την αξιολόγηση του ανταγωνισμού». Επιπλέον ο *Kauper (1996)* μιλώντας για τον ορισμό της αγοράς μας

αναφέρει ότι «είναι μια ειδική διαδικασία διερεύνησης, όπου δίνεται έμφαση σε συγκεκριμένα στοιχεία τα οποία ποικίλουν από περίπτωση σε περίπτωση».

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για λόγους διαφάνειας εξέδωσε ανακοίνωση στην οποία εξηγεί για το πώς ορίζεται η σχετική αγορά. Η ανακοίνωση της αυτή μας αναφέρει ότι ο ορισμός της σχετικής αγοράς είναι ιδιαίτερα σημαντικός έτσι ώστε να προσδιοριστούν τα όρια εντός των οποίων ασκείται ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων. Ακόμη μας αναφέρει ότι ο ορισμός της σχετικής αγοράς, όσον αφορά τα προϊόντα και την γεωγραφική διάσταση έχει ως στόχο να προσδιορίσει τους ανταγωνιστές. *(Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 9.12.1997)*

Επιπλέον ο ορισμός της σχετικής αγοράς μας βοηθά να μετρήσουμε τα μερίδια της αγοράς μέσα από τα οποία μπορεί να διαπιστώσουμε εάν υπάρχει δεσπόζουσα θέση ή όχι. Τέλος όσο πιο στενός είναι ο ορισμός της σχετικής αγοράς τόσο πιο πολλές πιθανότητες έχουμε να εντοπίσουμε τη δεσπόζουσα θέση ενώ όσο πιο ευρύς είναι έχουμε τα αντίθετα αποτελέσματα.

Επιπρόσθετα στην ανακοίνωση της η Ευρωπαϊκή Επιτροπή όρισε τι είναι η αγορά του σχετικού προϊόντος και η σχετική γεωγραφική αγορά. Για την αγορά του σχετικού προϊόντος ορίζει ότι περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα ή και τις υπηρεσίες που είναι δυνατόν να εναλλάσσονται ή να υποκαθίστανται αμοιβαία από τον καταναλωτή, λόγω των χαρακτηριστικών, των τιμών και της χρήσης για την οποία προορίζονται. Ενώ για τη σχετική γεωγραφική αγορά μας ορίζει ότι περιλαμβάνει την περιοχή όπου οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις συμμετέχουν στην προμήθεια προϊόντων ή υπηρεσιών και οι όροι ανταγωνισμού είναι επαρκώς ομοιογενείς και η οποία μπορεί να διακριθεί από γειτονικές κυρίως περιοχές διότι στις εν λόγω περιοχές οι όροι ανταγωνισμού διαφέρουν σημαντικά. *(Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 9.12.1997)*

Τέλος η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξετάζει την υποκατάσταση από την πλευρά της ζήτησης και την υποκατάσταση από την πλευρά της προσφοράς χρησιμοποιώντας το SSNIP test. Ιστορικά αναφέρουμε ότι το SSNIP test εφαρμόστηκε πρώτη φορά στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και υιοθετήθηκε και στην Ευρώπη αργότερα. Το SSNIP test σημαίνει μικρή αλλά σημαντική και μη μεταβατική αύξηση στις τιμές και μας δείχνει αν οι πελάτες μια επιχείρησης στραφούν σε εναλλακτικά προϊόντα ως μια

«απάντηση» σε μια υποθετική μικρή (συνήθως από 5% έως 10%) αλλά μόνιμη σχετική αύξηση της τιμής. Αν λαμβάνει χώρα υποκατάσταση θα πρέπει να συμπεριληφθούν και αυτά τα προϊόντα στη σχετική αγορά. (*Petit και Neyrinck 2010*)

Υπάρχουν διάφοροι παράγοντες οι οποίοι μπορούν να μας οδηγήσουν στην εύρεση της δεσπόζουσας θέσης. Ένας τέτοιος παράγοντας είναι τα εμπόδια εισόδου στην αγορά. Ο *Fisher to (1978)* μιλώντας για τα εμπόδια εισόδου μας αναφέρει ότι «όταν η είσοδος είναι εύκολη στην αγορά τότε η μονοπωλιακή δύναμη δεν μπορεί να διατηρηθεί, ενώ όταν η είσοδος είναι δυσχερής και με την προϋπόθεση ότι δεν υπάρχουν πολλοί υπάρχοντες ανταγωνιστές η μονοπωλιακή δύναμη μπορεί να επιβιώσει. Ακόμη οι *Baumol και Willing (1981)* έδωσαν την δική τους άποψη σχετικά με τα εμπόδια εισόδου «καθώς όρισαν ως εμπόδιο για την είσοδο μια δαπάνη από ένα νεοεισερχόμενο σε μια βιομηχανία, η οποία δεν επιβάλλει ισοδύναμο κόστος κατά της εδραιωμένης επιχείρησης». Επιπρόσθετα οι *Harbord και Hoehn (1994)* στο άρθρο τους αναφέρουν ότι «η ανάλυση των εμποδίων εισόδου και εξόδου είναι θεμελιώδους σημασίας για την εκτίμηση της ισχύος στην αγορά και την αποτελεσματικότητα της αγοράς. Επιπλέον αναφέρουν ότι μια επιχείρηση ή επιχειρήσεις μπορούν να ασκήσουν ισχύ στην αγορά μόνο αν υπάρχουν εμπόδια στην είσοδο νέων επιχειρήσεων». Από τα παραπάνω κατανοούμε ότι τα εμπόδια εισόδου στην αγορά αποτελούν ένα σημαντικό προσδιοριστικό παράγοντα για την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης καθώς μέσα από αυτά μπορούμε να δούμε την ισχύ που έχει μια επιχείρηση σε μια συγκεκριμένη αγορά.

Ένας ακόμη προσδιοριστικός παράγοντας ο οποίος μας οδηγεί στην εύρεση της δεσπόζουσας θέσης είναι τα μερίδια αγοράς. Τα μερίδια αγοράς έχουν χρησιμοποιηθεί πολλές φορές από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εξέταση της ύπαρξης της δεσπόζουσας θέσης. Γενικά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεωρεί ότι μερίδια αγοράς κάτω από 40% είναι απίθανο να οδηγήσουν σε δεσπόζουσα θέση. Επιπλέον για μερίδια από 40%-50% θεωρεί ότι μπορεί να οδηγήσουν σε δεσπόζουσα θέση σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες όπως τα εμπόδια εισόδου (όπως στην περίπτωση της υπόθεσης της *United Brands*). Επιπλέον στην υπόθεση της *AKZO Chemie BV* είδαμε ότι ένα μερίδιο της αγοράς που φτάνει στο 50% μπορεί να οδηγήσει σε τεκμήριο για την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης. Τέλος

μερίδια γύρω στο 70% -80%(όπως στην υπόθεση Hoffmann La Roche) και άνω αποτελούν ένδειξη για την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης. (*Case 27/76 United Brands, Case Hoffmann La Roche 85/76, Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 31.12.1985*)

Εκτός από τα μερίδια αγοράς και τα εμπόδια εισόδου ένας ακόμη προσδιοριστικός παράγοντας για την ύπαρξη της δεσπόζουσας θέσης είναι ο χρόνος, καθώς μια επιχείρηση ή επιχειρήσεις μπορεί να κατέχουν δεσπόζουσα θέση για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα καθώς ορισμένες αγορές έχουν «χαρακτηριστικά παροδικότητας και εποχικότητας». Τέλος άλλα κριτήρια για την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης είναι το «ύψος των διαθέσιμων οικονομικών μέσων και δυνατοτήτων, το προβάδισμα από άποψη τεχνολογικής εξελίξεως και εμποροβιομηχανικών εμπειριών, η εξασφάλιση των πρώτων υλών με συστηματική κάθετη ολοκλήρωση της επιχείρησης και την ανυπαρξία εναλλακτικού ανταγωνισμού. (*Κοτσίρης 2001*)

Όμως αυτά τα κριτήρια δεν είναι τα μοναδικά και παρέχουν μόνο υποθέσεις για την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης και γι' αυτό το λόγο κάθε περίπτωση θα πρέπει να αναλύεται ξεχωριστά.

4.2 Κατάχρηση Δεσπόζουσας Θέσης

Έχοντας δει την έννοια της δεσπόζουσας θέσης θα δούμε στην συνέχεια τι είναι η κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης και ποιό το νομικό πλαίσιο της. Η Επίτροπος Ανταγωνισμού Kroes σε ομιλία της (2005) μας είπε ότι το άρθρο 82 της ΣΕΚ (σημερινό 102 Σ.Λ.Ε.Ε.) αναφέρει ότι ο κύριος στόχος αυτού του άρθρου είναι η προστασία των καταναλωτών κάτι που απαιτεί να μην νοθεύεται ο ανταγωνισμός. Άρα βλέπουμε ότι το κοινοτικό δίκαιο ανταγωνισμού μέσω του άρθρου 102 της Σ.Λ.Ε.Ε. θέλει να προστατέψει τους καταναλωτές από την κατάχρηση της δύναμης που έχει μια δεσπόζουσα επιχείρηση. Ακόμη ο *Vickers (2005)* στο άρθρο του καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο νόμος για την κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης θα πρέπει να βασίζεται σε «μια ισχυρότερη οικονομική βάση».

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θέλησε να ακολουθήσει μια πιο οικονομική προσέγγιση στην ανάλυση του δικαίου ανταγωνισμού και εξέδωσε κατευθυντήριες γραμμές (*DG Discussion Paper, December 2005*). Η προσέγγιση αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι

υπάρχουν συνέπειες αρνητικά διακείμενες προς τον ανταγωνισμό οι οποίες βλάπτουν τους καταναλωτές και βασίζονται στην οικονομική ανάλυση της κάθε περίπτωσης. *(Κόκκορης και Λιανός 2008)*

Στις μέρες μας όπως είπαμε και πιο πάνω το άρθρο του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού που αναφέρεται στην κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης είναι το άρθρο 102 της Συνθήκης Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Σ.Λ.Ε.Ε.) και ορίζει ότι: είναι ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά και απαγορεύεται, κατά το μέτρο που δύναται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών η καταχρηστική εκμετάλλευση από μια ή περισσότερες επιχειρήσεις της δεσπόζουσας θέσης τους εντός της εσωτερικής αγοράς ή σημαντικού τμήματος της .

Η κατάχρηση αυτή δύναται να συνίσταται ιδίως :

- A) Στην άμεση ή έμμεση επιβολή μη δικαίων τιμών αγοράς ή πωλήσεων ή άλλων όρων συναλλαγής
- B) Στον περιορισμό της παραγωγής, της διαθέσεως ή της τεχνολογικής αναπτύξεως επί ζημία των καταναλωτών
- Γ) Στην εφαρμογή άνισων όρων επί ισοδύναμων παροχών έναντι των εμπορικών συναλλασσομένων με αποτέλεσμα να περιέχονται αυτοί σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό.
- Δ) Στην εξάρτηση συνάψεως συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσομένων, πρόσθετων παροχών που εκ φύσεως ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών *(Ενοποιημένες Συνθήκες Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων 2010)*

Γενικά μπορούμε να πούμε ότι η σχέση μεταξύ της κατάχρησης της δεσπόζουσας θέσης με τη δεσπόζουσα θέση μπορεί να είναι άμεση όταν η κατάχρηση συμβαίνει εντός της ίδιας αγοράς στην οποία κατέχεται η δεσπόζουσα θέση ή έμμεση όταν η επιχείρηση καταχράται την δεσπόζουσα θέση της στην αγορά με σκοπό την εκμετάλλευση των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων σε μια άλλη αγορά. *(Maican 2014)*

Σύμφωνα με την ακαδημαϊκή βιβλιογραφία η έννοια της κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης μπορεί να χωριστεί σε δυο μέρη: στην καταχρηστική εκμετάλλευση (*exploitative abuse*) και στην κατάχρηση συμπεριφοράς αποκλεισμού (*exclusionary abuse*). Η πρώτη αναφέρεται σε «οποιαδήποτε συμπεριφορά που προκαλεί βλάβη στους πελάτες της δεσπόζουσας θέσης» και η δεύτερη σε «οποιαδήποτε πρακτική η οποία οδηγεί σε αποκλεισμό των ανταγωνιστών από την αγορά». (*Akman 2008*)

Υπάρχουν διάφορες πρακτικές οι οποίες όταν εφαρμοστούν από τη δεσπόζουσα επιχείρηση ή τις δεσπόζουσες επιχειρήσεις οδηγούν σε κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης. Οι πιο συχνές τέτοιες πρακτικές είναι υπό ορισμένες συνθήκες είναι :

A) Η άρνηση συναλλαγής

B) Η άρνηση πρόσβασης σε βασικές διευκολύνσεις (*essential facilities*)

Γ) Ο καθορισμός υπερβολικών τιμών

Δ) Οι εκπτώσεις (*rebates*)

E) Η σύνδεση προϊόντων (*tying*)

Z) Η επιθετική τιμολόγηση

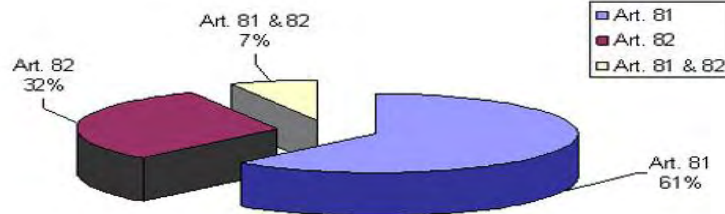
Όμως πρέπει να τονίσουμε ότι οι παραπάνω πρακτικές δεν είναι οι μόνες οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν σε κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης και γι' αυτόν το λόγο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν έχουν εκδώσει έναν κατάλογο με τις καταχρηστικές πρακτικές και αφήνουν ανοιχτό το ενδεχόμενο της προσθήκης και άλλων πρακτικών.

Η χρησιμοποίηση των καταχρηστικών πρακτικών από τη δεσπόζουσα ή τις δεσπόζουσες επιχειρήσεις γίνεται με σκοπό την αύξηση των κερδών και την εξάλειψη ή εξασθένηση των ανταγωνιστών. Υπεύθυνη για την τιμωρία των επιχειρήσεων οι οποίες καταχρώνται τη δεσπόζουσα θέση τους είναι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρησιμοποιεί χρηματικές ποινές με σκοπό να τιμωρήσει τις επιχειρήσεις που έχουν καταχραστεί τη δεσπόζουσα θέση τους έχοντας ακόμη ως

στόχο να αποτρέψει άλλες επιχειρήσεις να καταχραστούν τη δεσπόζουσα θέση τους. Ο υπολογισμός του προστίμου γίνεται σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές που έχουν δοθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και σύμφωνα με τις οποίες το βασικό πρόστιμο υπολογίζεται βάση του ποσοστού επί της αξίας των πωλήσεων το οποίο μπορεί να φτάσει έως και το 30% πολλαπλασιαζόμενο με τον αριθμό των ετών που διήρκεσε η παράβαση. Επιπλέον το ανώτατο όριο στο οποίο μπορεί να ανέλθει το τελικό πρόστιμο είναι το 10 % του συνολικού ετήσιου κύκλου της επιχείρησης. *(Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 1.9.2006)* Τέλος κάθε επιχείρηση η οποία νομίζει ότι έχει αδικηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να καταφύγει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης το οποίο θα πάρει την τελική απόφαση για την εν λόγω επιχείρηση

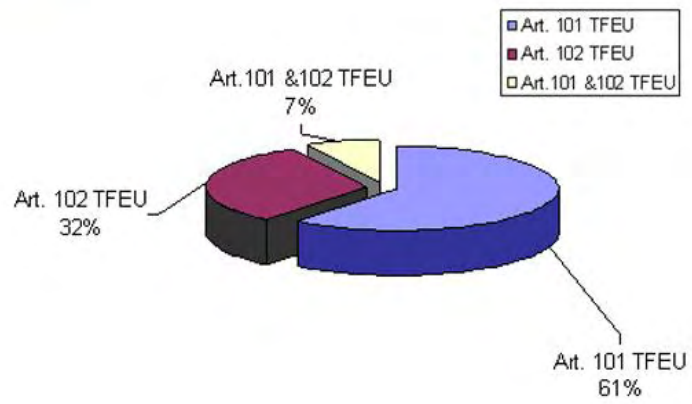
Δίνονται τα παρακάτω στατιστικά στοιχεία για την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης από το 2009 μέχρι το 2013:

2009

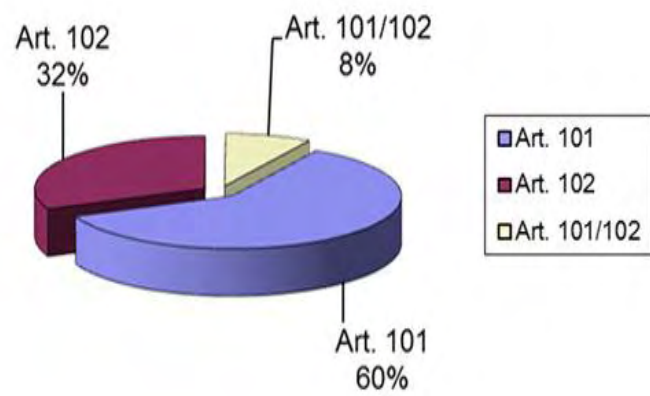

Please note that Art. 81 and 82 EC have been re-numbered Art. 101 and 102 TFEU with the entry into force of the Lisbon Treaty on 1.12.2009

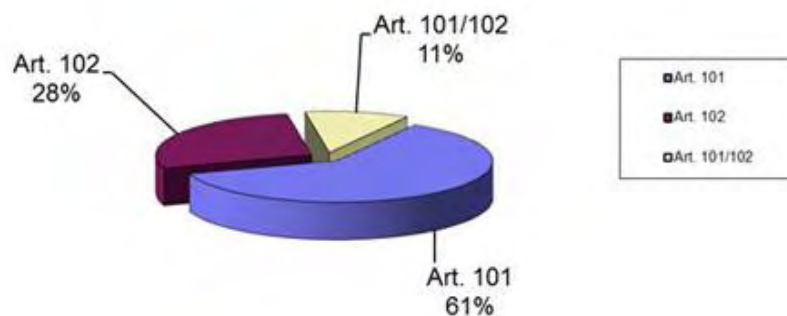
2010

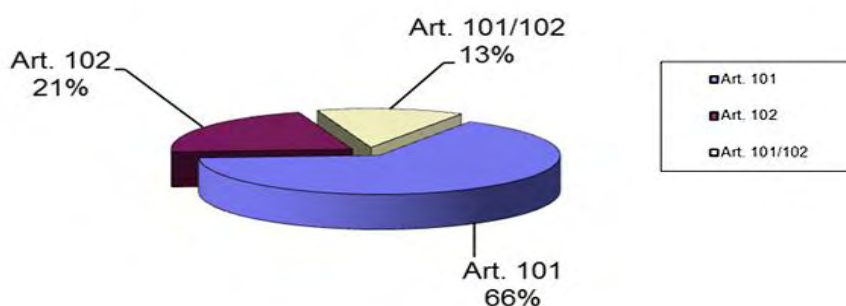
2011

2012

2013

Πηγή στατιστικών στοιχείων : (<http://ec.europa.eu/competition/ecn/statistics.html>)

Έχοντας δει την έννοια της δεσπόζουσας θέσης, της κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης αλλά και των παραγόντων για την διαπίστωση δεσπόζουσας θέσης και την κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης θα προχωρήσουμε στην ανάλυση των τριών case studies τα οποία θα μας διαφωτίσουν περισσότερο στην κατανόηση των πρακτικών που εφαρμόζει μια επιχείρηση (οι από κοινού δυο ή περισσότερες επιχειρήσεις) που καταχράται τη δεσπόζουσα θέση της.

4.3 Case Studies

Τα case studies τα οποία θα αναλυθούν είναι αυτά της AKZO Chemie BV, Manufacture française de Pneumatiques Michelin, AstraZeneca plc και AstraZeneca AB.

4.3.1 Μελέτη Περιπτώσεως: AKZO Chemie BV

Το πρώτο case study το οποίο θα αναλύσουμε αναφέρεται στην περίπτωση της AKZO Chemie BV η οποία αποτελεί την πρώτη υπόθεση κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης λόγω εφαρμογής τιμών προς άγρην πελατείας (predatory pricing) και έχει αποτελέσει ένα σημείο αναφοράς για μετέπειτα σχετικές αποφάσεις.

Η AKZO Chemie BV μαζί με τις θυγατρικές της εταιρίες αποτελούν μέρος του πολυεθνικού ολλανδικού ομίλου AKZO NV ο οποίος ασχολείται με την παραγωγή χημικών και ινών. Η AKZO Chemie BV είχε μερίδιο αγοράς στην ευρωπαϊκή αγορά που έφτανε στο 50% το 1981 για τα προϊόντα οργανικών υπεροξειδίων το οποίο παρέμενε σταθερό για πολλά έτη. Επιπλέον μέσω της θυγατρικής της εταιρίας AKZO UK (η οποία ανήκε 100% στην πρώτη) κατείχε μερίδιο αγοράς στην αγορά πρόσθετων ουσιών για άλευρα στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας 55% το 1984 (στο εξής AKZO Chemie Bv και AKZO UK θα αναφέρονται ως AKZO) .

A) Περίληψη της υπόθεσης

Η υπόθεση άρχισε να ερευνάται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μετά από καταγγελία της Engineering and Chemical Supplies (στο εξής ECS) η οποία είναι μια μικρή επιχείρηση στο Ηνωμένο Βασίλειο και υποστήριξε ότι η AKZO καταχράστηκε τη δεσπόζουσα θέση της στην αγορά πρόσθετων αλεύρων στο Ηνωμένο Βασίλειο και στην Ιρλανδία με σκοπό να αποτρέψει την πρώτη να εισέρθει στην αγορά των πλαστικών.

Στις 14 Δεκεμβρίου του 1985 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε μια ανακοίνωση σύμφωνα με την οποία η AKZO καταχράστηκε τη δεσπόζουσα θέση της που κατείχε στη γεωγραφική αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας και παραβίασε το άρθρο 86 της Συνθήκης ΕΟΚ λόγω i) εφαρμογής απειλών προς την ECS με σκοπό να

μην επεκταθεί στην αγορά πλαστικών, ii) με την υιοθέτηση χαμηλών τιμών προς τους πελάτες της ECS, iii) με τη χρησιμοποίηση επιλεκτικών τιμών για διαφορετικούς πελάτες, iv) υιοθετώντας τιμές προσελκύσεως με σκοπό να αποσπάσει παραγγελίες, v) με το να διατηρεί με τεχνητό τρόπο τις τιμές σε χαμηλά επίπεδα και vi) με το να προσφέρει συμβάσεις αποκλειστικότητας και να αποσπάει πληροφορίες για τις ανταγωνιστικές προσφορές. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τιμώρησε την AKZO με πρόστιμο 10.000.000 ECU³ (νομισματική μονάδα που χρησιμοποιούνταν μέχρι την εισαγωγή του ευρώ) και απαιτώντας από την AKZO να σταματήσει αυτές τις πρακτικές άμεσα. Η AKZO άσκησε έφεση κατά της απόφασης στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ενστερνίστηκε εν μέρει την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, όμως από την άλλη πλευρά ακύρωσε το στοιχείο (iii) του άρθρου 1, ακύρωσε το πέμπτο εδάφιο του άρθρου 3 και μείωσε το πρόστιμο σε 7.500.000 ECU.

B) Δομή της Αγοράς:

Το προϊόν οργανικά υπεροξειδία

Τα οργανικά υπεροξειδία είναι προϊόντα τα οποία προέρχονται από το χημικό κλάδο και χρησιμοποιούνται κυρίως στην βιομηχανία των πολυμερών. Σ' αυτήν τη βιομηχανία δεν υπάρχουν άμεσα διαθέσιμα υποκατάστατα των οργανικών υπεροξειδίων εκτός όμως από κάποιες ενώσεις του θείου οι οποίες χρησιμοποιούνται σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, οι οποίες όμως δεν μπορούν να θεωρηθούν ως υποκατάστατα καθώς δεν έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά. Εκτός όμως από τη βιομηχανία των πολυμερών τα οργανικά υπεροξειδία χρησιμοποιούνται μέσω του υπεροξειδίου του βενζολίου ως λευκαντικοί παράγοντες στον τομέα των πρόσθετων ουσιών για άλευρα, καθώς σε ορισμένες χώρες (στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία) ορίζεται ως το προτιμότερο λευκαντικό από την νομοθεσία (*Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 31.12.1985*)

Η θέση της AKZO στην αγορά οργανικών υπεροξειδίων

Η AKZO είναι μια επιχείρηση η οποία ασχολείται με την παραγωγή οργανικών υπεροξειδίων και έχει μερίδιο αγοράς το οποίο ανέρχεται στο 50% (1981) στην ευρωπαϊκή αγορά το οποίο παρέμενε σταθερό για μεγάλο χρονικό διάστημα και η διατήρηση του αποτελεί έναν από τους κυριότερους στόχους που έχει θέσει η εταιρία. Ακόμη, τα έσοδα της από αυτήν την αγορά ανερχόταν το 1981 στο 1/3 τον συνολικών εσόδων (325.000.000 ECU) σ' αυτήν την σχετική αγορά. Επιπρόσθετα η AKZO πιστεύει ότι έχει μια «υπερέχουσα θέση» σ' αυτήν την αγορά λόγω της οργάνωσης και του μάρκετινγκ που χρησιμοποιεί, λόγω της τεχνογνωσίας που έχει, λόγω του ότι καλύπτει ένα ευρύ φάσμα αναγκών και άλλα. Εκτός όμως από την παρουσία της στην γενική αγορά υπεροξειδίων έχει σημαντική παρουσία και στη σχετική αγορά πρόσθετων ουσιών για τα άλευρα με την διάθεση του υπεροξειδίου του βενζολίου (το οποίο αποτελεί το κύριο οργανικό υπεροξείδιο) που αποτελεί τον προτιμώμενο λευκαντικό παράγοντα από την νομοθεσία των κρατών του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας και με την διάθεση άλλων προϊόντων για την ίδια αγορά κατέχοντας μερίδιο αγοράς το οποίο ανέρχεται στο 55% της συνολικής αγοράς (1984).

Η τιμολογιακή πολιτική που ακλουθούσε η AKZO σ' αυτήν την αγορά ήταν να αυξάνει τις τιμές κατά 10% κάθε χρόνο. Αυτή η τιμολογιακή πολιτική ακολουθήθηκε και το 1979 και το 1980, και δεν υπήρχαν ιδιαίτερες αντιδράσεις από τους πελάτες καθώς η χρησιμοποίηση ουσιών για τα πρόσθετα άλευρα αντιπροσώπευαν μόνο το 1% του συνολικού κόστους του προϊόντος. Ακόμη, πρέπει να προσθέσουμε ότι οι τιμές του ανταγωνιστή της ECS ήταν κατά 10% χαμηλότερες από αυτές της AKZO. Όμως από το 1980 και μετά η AKZO για να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό από τον ανταγωνιστή της ECS υιοθέτησε επιθετική τιμολογιακή πολιτική μειώνοντας τις τιμές και κάτω του κόστους για το υπεροξείδιο του βενζολίου και σ' άλλα προϊόντα σχετικά με την αγορά πρόσθετων ουσιών για άλευρα. Αν και σ' αυτή την αγορά οι τιμές του ανταγωνιστή ECS ήταν ήδη χαμηλότερες κατά 10% κάτι που ίσχυε και πριν την μείωση των τιμών από την AKZO. *(Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 31.12.1985)*

Οι Ανταγωνιστές

Στη γενική αγορά των οργανικών υπεροξειδίων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα για τη χρήση τους στη βιομηχανία πολυμερών υπήρχαν και άλλοι ανταγωνιστές όπως ήταν η Interlox, η Lucidol οι οποίοι όμως λόγω προβλημάτων οργάνωσης και μάρκετινγκ δεν μπορούσαν να αυξήσουν τα μερίδια τους στην αγορά καθώς και άλλοι ανταγωνιστές οι οποίοι όμως δεν παρείχαν το ίδιο φάσμα προϊόντων με την AKZO. Τέλος, ένας ακόμη ανταγωνιστής εμφανίστηκε το 1979 ο οποίος ήταν η ECS η οποία άρχισε να παράγει οργανικά υπεροξειδία με τιμή χαμηλότερη της AKZO κατά 15-20% για την γερμανική εταιρία BASF.

Στην αγορά των πρόσθετων ουσιών για άλευρα οι ανταγωνιστές της AKZO ήταν η ECS με μερίδιο αγοράς 30% και η Diaflex με μερίδιο αγοράς 15% (1984). Η ECS ήταν η κύρια ανταγωνίστρια της AKZO και είχε τιμές χαμηλότερες από την AKZO κατά 10-20% και προμήθευε την Allied Mills

Ενώ η Diaflex παρήγαγε κατά διαστήματα οργανικά υπεροξειδία ή τα αγόραζε από την AKZO σε συμπυκνωμένη μορφή και κατόπιν πετύχαινε την σύσταση που ήθελε και είχε ως κύριους πελάτες της την RPM μαζί με την AKZO και μικρούς παραγωγούς στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία. *(Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 31.12.1985)*

Γ) Η Ανάλυση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη διαπίστωση της ύπαρξης της δεσπόζουσας θέσης ή όχι και τη διαπίστωση της κατάχρησης της ή όχι χρησιμοποιεί μια συγκεκριμένη ανάλυση όπως και στην περίπτωση μας.

Στην περίπτωση μας όρισε ως υποκείμενο της δεσπόζουσας θέσης την AKZO Chemie BV και την AKZO UK (και οι δυο αναφέρονται ως AKZO) η οποία αποτελεί 100% θυγατρική της πρώτης και δεν έχει οικονομική αυτονομία κάτι που σημαίνει ότι και οι δυο αποτελούν μια ενιαία οικονομική οντότητα.

Όπως αναφέραμε και στο παραπάνω κεφάλαιο μια επιχείρηση έχει δεσπόζουσα θέση εφόσον έχει τη δύναμη να συμπεριφέρεται ανεξάρτητα από τους ανταγωνιστές, πελάτες και τέλος τους καταναλωτές. Η ανάλυση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την

ύπαρξη η όχι δεσπόζουσας θέσης ξεκινάει με τον ορισμό της σχετικής αγοράς που περιλαμβάνει τη σχετική αγορά προϊόντος και τη σχετική γεωγραφική αγορά και κατόπιν στηρίζεται σε διάφορους παράγοντες που βοηθάνε στον προσδιορισμό της δεσπόζουσας θέσης όπως είναι τα μερίδια αγοράς, τα εμπόδια εισόδου, η ανυπαρξία εναλλακτικού ανταγωνισμού και άλλα.

Στην περίπτωση μας η Ευρωπαϊκή Επιτροπή όρισε ως σχετική αγορά προϊόντος τα οργανικά υπεροξειδία τα οποία όπως αναφέρει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν έχουν υποκατάστατα και ως σχετική γεωγραφική αγορά ορίζεται η γεωγραφική αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας.

Επιπλέον, ένας προσδιοριστικός παράγοντας της δεσπόζουσας θέσης είναι ότι η AKZO είχε μερίδιο αγοράς το οποίο έφτανε το 50% ή και παραπάνω στο χρονικό διάστημα που ερευνάται και ήταν σταθερό για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα δείχνοντας έτσι την ισχύ της επιχείρησης. Ακόμη άλλοι προσδιοριστικοί παράγοντες της δεσπόζουσας θέσης είναι ότι προμηθεύει τους δυο μεγαλύτερους παραγωγούς από τους τρεις που υπάρχουν κατ' αποκλειστικότητα στο Ηνωμένο Βασίλειο, έχει το οικονομικό πλεονέκτημα να αντισταθμίζει τις απώλειες των κερδών της από την αγορά πρόσθετων ουσιών για άλευρα από το τμήμα των οργανικών υπεροξειδίων για την αγορά των πολυμερών, παράγει ένα πιο ευρύ φάσμα πρόσθετων προϊόντων για άλευρα, η επιρροή της στον ανταγωνιστική Diaflex σχετικά με τις τιμές της επιχείρησης, καθώς και την δυνατότητα της να ελέγχει τις τιμές. *(Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 31.12.1985)*

Η Οικονομική Ανάλυση

Η AKZO αναφέρει ότι χρησιμοποίησε την διαφορική τιμολόγηση ως άμυνα στον ανταγωνισμό *(Rouseva 2006)*. Επιπλέον, η AKZO εξέφρασε ως επιχείρημα για την τιμολογιακή της πολιτική το σκεπτικό ότι μόνο οι λιγότερο αποδοτικές επιχειρήσεις μπορεί να ζημιωθούν από τη χρέωση τιμών πάνω από το μέσο μεταβλητό κόστος. Το επιχείρημα της AKZO στηρίζεται στο Areeda - Turner τεστ το οποίο μας αναφέρει ότι: η τιμή ίση ή μεγαλύτερη από το οριακό κόστος θεωρείται θεμιτή ενώ η τιμή κάτω από το οριακό κόστος θεωρείται ως καταχρηστική *(Areeda - Turner 1975)*. Βέβαια το επιχείρημα που προέβαλε η AKZO δεν ανταποκρινόταν στο

παραπάνω τεστ διότι η ταξινόμηση του κόστους που κάνει η AKZO θεωρεί ότι μόνο οι πρώτες ύλες και η ενέργεια θεωρούνται ως μεταβλητό κόστος ενώ σύμφωνα με το Areeda-Turner τεστ το μεταβλητό κόστος περιλαμβάνει τα στοιχεία του κατασκευαστικού κόστους όπως επισκευές, εργασία και συντήρηση τα οποία η AKZO τα θεωρεί ως πάγια κόστη. Όμως το επιχείρημα αυτό δεν το δέχθηκε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεωρεί ότι το κριτήριο του κόστους δεν αποτελεί το βασικό κριτήριο για τον προσδιορισμό του καταχρηστικού χαρακτήρα των μειώσεων των τιμών που προβαίνει η δεσπόζουσα επιχείρηση. Επιπλέον, υποστηρίζει ότι η μείωση των τιμών μπορεί να οφείλεται και σε πρόθεση περιορισμού του ανταγωνισμού ανεξάρτητα αν είναι πάνω ή κάτω του κόστους. Ωστόσο επισημαίνει ότι η ανάλυση του κόστους μπορεί να μας δείξει αν η συμπεριφορά της δεσπόζουσας επιχείρησης είναι φυσιολογική ή όχι. *(Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 31.12.1985)*

Σημαντικό ρόλο στην οικονομική ανάλυση της υπόθεσης είχε και το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων το οποίο εξέδωσε τα εξής συμπεράσματα:

- i) οι τιμές κάτω του μέσου μεταβλητού κόστους με τις οποίες η δεσπόζουσα επιχείρηση επιχειρεί να εξαλείψει τους ανταγωνιστές στην σχετική αγορά πρέπει να θεωρούνται καταχρηστικές
- ii) οι τιμές κάτω του μέσου συνολικού κόστους αλλά και πάνω του μέσου μεταβλητού κόστους θα πρέπει να θεωρούνται ως καταχρηστικές όταν έχουν ως πρόθεση να εξαλειφθούν οι ανταγωνιστές από τη σχετική αγορά. *(European Court Reports, 1991 I- 03359)*

Δ) Η Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφασίζει ότι για τους ανωτέρω λόγους υπάρχει επιβεβαίωση της δεσπόζουσας θέσης της AKZO και αναφέρει ότι λόγω υιοθέτησης των παρακάτω πρακτικών η AKZO καταχράστηκε τη δεσπόζουσα θέση καθώς:

- i) Εξέφρασε άμεσες απειλές κατά της ECS έτσι ώστε να εγκαταλείψει άμεσα την πρόθεση της να εισέρθει στην αγορά οργανικών υπεροξειδίων που χρησιμοποιούνται στη βιομηχανία πολυμερών.
- ii) Υιοθέτησε τη χρησιμοποίηση παράλογων τιμών από το 1980 και μέχρι το χρονικό διάστημα της έκδοσης της απόφασης για την συστηματική προσφορά και προμήθεια πρόσθετων ουσιών για άλευρα στους πελάτες της ECS.
- iii) Με την χρησιμοποίηση επιλεκτικών πρακτικών κατάθεσης προσφορών προς τους πελάτες της ECS και διατήρηση υψηλότερων τιμών προς τους τακτικούς πελάτες στην αγορά πρόσθετων ουσιών για άλευρα.
- iv) Με την προσφορά βρωμικού καλίου και μιγμάτων βιταμινών μαζί με το υπεροξείδιο του βενζολίου σε τιμή δόλωμα έτσι ώστε να προσφέρει σε πελάτες της ECS ένα πακέτο προϊόντων που χρησιμοποιούνται στην αγορά πρόσθετων ουσιών για άλευρα με σκοπό τον αποκλεισμό της ECS από τη σχετική αγορά.
- v) Διατηρώντας με τεχνητό τρόπο χαμηλά τις τιμές σε πελάτες της ECS στο χρονικό διάστημα του ελέγχου με σκοπό να δημιουργήσει οικονομικά προβλήματα στην ECS
- vi) Και τέλος αποκτώντας από τους πελάτες πληροφορίες για τις προσφορές που τους έκανε η ECS και υιοθετώντας την πρακτική έκδοσης προσφορών σε λίγο χαμηλότερες τιμές από αυτήν των ανταγωνιστών σε συνδυασμό με την αποκλειστική συμφωνία του πελάτη να προμηθεύεται μόνο από την AKZO τις πρόσθετες ουσίες για τα άλευρα.

Για τους παραπάνω καταχρηστικούς λόγους η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επέβαλε χρηματικό πρόστιμο το οποίο ανερχόταν στα 10.000.000 ECU και απαίτησε άμεσα η AKZO να σταματήσει τις παραπάνω καταχρηστικές πρακτικές (άρθρο 3 της απόφασης).

Η AKZO άσκησε έφεση στην παραπάνω απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η οποία όμως απορρίφθηκε εν μέρει από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων που ενστερνίστηκε την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ακυρώνοντας όμως το στοιχείο (iii) του άρθρου 1 και το πέμπτο εδάφιο του άρθρου 3 (το οποίο αναφέρεται στα μέτρα λόγω της κατάχρησης από το στοιχείο iii) καθώς η AKZO επέβαλε την ίδια

προσφορά σ' όλους τους αλευρόμυλους της Allied Mills (πελάτη της ECS) και δεν την κατηγοριοποίησε και επίσης δε συμφώνησε με την καταχρηστική πολιτική διακρίσεων μεταξύ του ομίλου Allied Mills και των άλλων δυο ανεξάρτητων πελατών της AKZO αφού δεν είναι συγκρίσιμες. Τέλος, το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων μείωσε το πρόστιμο σε 7.500.000 ECU. (*Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* 31.12.1985, *European Court Reports*, 1991 I-03359)

E) Συμπεράσματα

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι η απόφαση αυτή ήταν η πρώτη και ήταν καίριας σημασίας καθώς δημιούργησε έναν συγκεκριμένο τρόπο ανάλυσης για μεταγενέστερες όμοιες υποθέσεις. Πρώτα απ' όλα σ' αυτήν την υπόθεση ορίστηκε ότι ένα μερίδιο αγοράς 50% και πάνω μπορεί να προσδιορίσει σ' ορισμένες περιπτώσεις τη δεσπόζουσα θέση μιας επιχείρησης όπως αυτή που μελετάμε. Ακόμη, το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στην οικονομική ανάλυση που έγινε καθόρισε δύο τεστ για την καταχρηστική επιθετική τιμολόγηση: το πρώτο αναφέρει ότι κάτω από το μέσο μεταβλητό κόστος θα πρέπει να θεωρούνται οι τιμές καταχρηστικές, ενώ το δεύτερο αναφέρει ότι οι τιμές κάτω από το μέσο συνολικό κόστος αλλά και πάνω από το μέσο μεταβλητό κόστος θα πρέπει να θεωρούνται καταχρηστικές μόνο αν είναι μέρος ενός σχεδίου εξάλειψης των ανταγωνιστών. (*Rosenblat et al 2013*).

Από την άλλη πλευρά η απόφαση αυτή δέχθηκε και επικρίσεις. Μια από αυτές ήταν ότι η νομολογία για την καταχρηστική τιμολόγηση είναι ανεπαρκής καθώς είναι εξαιρετικά δύσκολο να τυποποιηθούν τα κριτήρια για τον προσδιορισμό των τιμών σε δίκαιες και μη δίκαιες (*Stephenson et al 1985*). Ακόμη οι *Philips και Moras (1993)* μας λένε ότι αφού ότι τιμές το 1979 της ECS ήταν κατά 10% φθηνότερες από της AKZO υποδηλώνεται ότι ήταν κερδοφόρες άρα πως μπορεί μια υπερτιμολόγηση από την AKZO 2%, 5%, 8%, 11% να είναι επιζήμιες για την ECS και προσθέτουν ακόμη ότι η ECS το 1983 αντιστεκόταν στην μείωση των τιμών και διατηρούσε το 70% των πωλήσεων του 1980. Ακόμη, μια κριτική δέχθηκε η ανάλυση του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων καθώς θεωρήθηκε ως προβληματική η κατηγοριοποίηση του κόστους σε κυμαινόμενο και σταθερό λόγω ότι μερικά κόστη δεν είναι εκ φύσεως κυμαινόμενα ή σταθερά. Επιπρόσθετα, ο ορισμός του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών

Κοινοτήτων αναφέρει ότι όταν οι τιμές είναι χαμηλότερες του μέσου ολικού κόστους αλλά υψηλότερες του μέσου κυμαινόμενου κόστους μπορεί να είναι καταχρηστικές αν υπάρχει πρόθεση εξάλειψης ενός ανταγωνιστή. «Όμως ο ορισμός που δύναται να δοθεί στον όρο «πρόθεση» είναι αρκετά αμφιλεγόμενος». (Τριανταφυλλάκης 2005)

4.3.2 Μελέτη Περιπτώσεως: Manufacture française de Pneumatiques Michelin

Το δεύτερο case study το οποίο θα αναλύσουμε αναφέρεται στην περίπτωση της Manufacture française de Pneumatiques Michelin η οποία αποτελεί μια υπόθεση κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης λόγω εφαρμογής ενός συστήματος εκπτώσεων το οποίο είχε ως σκοπό να διασφαλίσει την πίστη των πελατών και αποτέλεσε την πρώτη υπόθεση σύμφωνα με την οποία ένα σύστημα εκπτώσεων οδηγεί σε κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης.

Ο όμιλος Michelin ασχολείται κυρίως με την παραγωγή ελαστικών και κατείχε στην αγορά της Ευρωπαϊκής Κοινότητας μερίδιο αγοράς για όλους τους τύπους ελαστικών 32% το 1999 και κατείχε την πρώτη θέση.

A) Περίληψη της υπόθεσης

Η υπόθεση αυτή άρχισε να ερευνάται αυτεπάγγελτα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κάνοντας χρήση του δικαιώματος της να ξεκινήσει έρευνες και χωρίς την καταγγελία από κάποιον ανταγωνιστή ή κάποιο κράτος μέλος. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκίνησε την έρευνα της μετά από υπόνοιες που είχε ότι η Manufacture française de Pneumatiques Michelin (στο εξής Michelin France) η οποία αποτελεί μέλος του ομίλου Michelin είχε καταχραστεί τη δεσπόζουσα θέση της στην αγορά ελαστικών για φορτηγά και λεωφορεία στη Γαλλία.

Τον Ιούνιο του 2001 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση της έρευνας σύμφωνα με την οποία η Michelin France είχε καταχραστεί τη δεσπόζουσα θέση της στην αγορά ελαστικών για φορτηγά και λεωφορεία στη Γαλλία καθώς είχε εφαρμόσει ένα σύστημα εκπτώσεων με σκοπό να εξασφαλίσει πιστούς πελάτες. Για την παραπάνω καταχρηστική συμπεριφορά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τιμώρησε την Michelin France με πρόστιμο το οποίο ανερχόταν τα 19,76 εκατομμύρια ευρώ και

απαίτησε από την Michelin France να σταματήσει άμεσα τη συμπεριφορά της αυτή και να μην την επαναλάβει ξανά. Η Michelin France άσκησε έφεση στην απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής Πρωτοδικείο). Το Πρωτοδικείο εξέδωσε το Σεπτέμβριο του 2003 την απόφαση του για την έφεση που ασκήθηκε, απορρίπτοντας την και υιοθετώντας πλήρως την απόφαση που είχε εκδώσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

B) Η Δομή της Αγοράς

Το προϊόν ελαστικά για φορτηγά και λεωφορεία

Το προϊόν στη συγκεκριμένη αγορά που αναλύουμε είναι τα ελαστικά για φορτηγά και λεωφορεία τα οποία λόγω των ειδικών χαρακτηριστικών τους δεν μπορούν να αντικατασταθούν από ελαστικά άλλων οχημάτων. Η συγκεκριμένη αγορά χωρίζεται σε δυο κατηγορίες: η πρώτη αφορά τα καινούργια ελαστικά για φορτηγά και λεωφορεία και η δεύτερη αφορά τα αναγομωμένα ελαστικά στα οποία χρησιμοποιούνται δυο συγκεκριμένες τεχνικές, αυτή της εν ψυχρώ και αυτή της εν θερμώ αναγόμωσης.

Michelin και ανταγωνιστές.

Ο όμιλος Michelin κατείχε την πρώτη θέση στην αγορά ελαστικών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα με μερίδιο αγοράς το οποίο έφθανε στο 31,4% το 1995. Ανταγωνιστές αυτής της επιχείρησης είναι η Continental με μερίδιο αγοράς το 17,1% (1995), η Goodyear με μερίδιο αγοράς 13,3% (1995) και άλλες επιχειρήσεις με μικρότερα μερίδια αγοράς. (*Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 31.5.2002*)

Η εμπορική πολιτική της Michelin France

Αναφέρεται:

i) Σε γενικούς όρους πωλήσεων που εφαρμοζόταν σε επαγγελματίες πελάτες στην Γαλλία οι οποίοι αφορούσαν ένα σύστημα τιμοκαταλόγων και ένα σύστημα εκπτώσεων που βασιζόταν σε εκπτώσεις επί της ποσότητας, στην πριμοδότηση υπηρεσιών και άλλα.

ii) Στην σύναψη συμβάσεων με πωλητές οι οποίοι επιθυμούσαν έκπτωση για τα ελαστικά για φορτηγά και για τα λεωφορεία.

iii) Στην σύναψη σύμβασης επαγγελματικής συνεργασίας και παροχής τεχνικής βοήθειας μεταξύ της Michelin France και των πωλητών οι οποίοι ήθελαν να δημιουργήσουν μια στενότερη συνεργασία με την πρώτη.

iv) Στην υπογραφή της σύμβασης για τη βέλτιστη απόδοση των ελαστικών για φορτηγά και λεωφορεία η οποία καθιερώθηκε από το 1993 και ίσχυε μέχρι το 1998 και προοριζόταν μόνο για πελάτες οι οποίοι αγόραζαν καινούργια ελαστικά για φορτηγά και λεωφορεία από την Michelin France και μέσω της οποίας ο πωλητής υποχρεούνταν να αναλάβει κάποιες δεσμεύσεις με σκοπό να κερδίσει εκπτώσεις.

Όμως από το 1998 και μετά η εμπορική πολιτική της Michelin France αλλάζει και χωρίζεται σε δυο τομείς.

i) Όσον αφορά τον τομέα των καινούργιων ελαστικών η Michelin France κατήργησε το προηγούμενο σύστημα εκπτώσεων και εφάρμοσε εκπτώσεις επί τιμολογίου που ανερχόταν σε έκπτωση 19,5% (στοιχεία 1998) εάν η ποσότητα ήταν από 2500-9999 ενώ αν η ποσότητα ήταν πάνω 10000 τότε εφαρμοζόταν έκπτωση 20% (στοιχεία 1998).

ii) Όσον αφορά τον τομέα των αναγομωμένων ελαστικών η έκπτωση επί του τιμολογίου έφτανε μέχρι και 6%.

Ένα νέο στοιχείο της εμπορικής πολιτικής είναι η «Υπηρεσία ποιότητας αναγόμεσης» σύμφωνα με την οποία δινόταν πριμοδότηση για κάθε σκελετό που στέλνονταν για αναγόμεση στην Michelin France χωρίς κανέναν περιορισμό και δέσμευση. Επιπρόσθετα, έχουμε την εισαγωγή της «Διμερής Σύμβασης Επαγγελματικής Συνεργασίας». Όσοι πελάτες υπέγραψαν αυτή τη σύμβαση αποτελούν μέρος του Club des amis Michelin και πρέπει να ανταποκρίνονται σε κάποιες υποχρεώσεις όπως να δίνουν κάθε χρόνο τους ετήσιους ισολογισμούς τους και τα στατιστικά στοιχεία στην Michelin France, να επιτρέψουν στην Michelin France να αναλύει την αποτελεσματικότητα του προσωπικού και την ποιότητα των υπηρεσιών με σκοπό να δει αν τηρούνται οι δεσμεύσεις των πωλητών, να προωθούν

την μάρκα Michelin και ιδιαίτερα τα νέα προϊόντα που έχει δημιουργήσει η επιχείρηση και να μην αποτρέπεται η ζήτηση των προϊόντων της Michelin France από τους πελάτες, να διατηρούν μεγάλη ποσότητα αποθεμάτων ελαστικών της Michelin France έτσι ώστε να καλύπτουν άμεσα της ανάγκες των καταναλωτών, να ανακοινώνουν στην Michelin France στατιστικές και προβλέψεις σχετικά με τις πωλήσεις ελαστικών άλλης μάρκας, να προβαίνουν στην πρώτη αναγόμωση ελαστικών για λεωφορεία, φορτηγά και λοιπών οχημάτων στην Michelin France και τέλος να συμμετέχουν ενεργά σε προγράμματα ενδυνάμωσης των σημείων πώλησης. Αν οι πωλητές δεν τηρούσαν τα παραπάνω τότε έβγαιναν από το Clud de amis Michelin και υποχρεωνόντουσαν να επιστρέψουν τα ποσά που είχαν εισπράξει και να επιστρέψουν τα χειρίδια που τους είχαν δοθεί. *(Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 31.5.2002)*

Γ) Η Ανάλυση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη διαπίστωση της ύπαρξης της δεσπόζουσας θέσης η όχι και τη διαπίστωση της κατάχρησης της ή όχι χρησιμοποιεί μια συγκεκριμένη ανάλυση όπως και στην περίπτωση μας.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σ' αυτήν την υπόθεση όρισε ως υποκείμενο της δεσπόζουσας θέσης την Michelin France και όρισε την ανάλυση της σύμφωνα με τη νομολογία. Σύμφωνα με αυτή μια επιχείρηση έχει δεσπόζουσα θέση όταν έχει την οικονομική δύναμη να μπορεί να συμπεριφέρεται ανεξάρτητα από τους ανταγωνιστές, πελάτες και τελικά τους καταναλωτές. Επιπλέον για τον προσδιορισμό της ύπαρξης της δεσπόζουσας θέσης η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρησιμοποιεί κάποιους προσδιοριστικούς παράγοντες οι οποίοι δεν είναι πάντοτε καθοριστικοί όπως τα μερίδια αγοράς, τα εμπόδια εισόδου στην αγορά, η ανυπαρξία εναλλακτικού ανταγωνισμού και άλλα.

Στην υπόθεση μας η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρατήρησε ότι τα μερίδια αγοράς ήταν μεγαλύτερα του 50% για παραπάνω από 20 χρόνια για τη σχετική αγορά των προϊόντων στην Γαλλία. Ένας ακόμη παράγοντας για τον προσδιορισμό της δεσπόζουσας θέσης σ' αυτήν την υπόθεση είναι το τεχνολογικό πλεονέκτημα το οποίο κατείχε η Michelin France το οποίο οφειλόταν από τις τεράστιες επενδύσεις

έρευνας και ανάπτυξης που είχε κάνει και οδηγώντας την στην απόκτηση σημαντικών οικονομικών πόρων. Επιπλέον λήφθηκαν υπόψη η μεγάλη γκάμα των προϊόντων που προσφέρει η Michelin France στη γαλλική αγορά, η φήμη της και η μεγάλη «αυθόρμητη» όπως τη χαρακτηρίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζήτηση των Γάλλων πελατών προς τα ελαστικά της Michelin France τα οποία τα θεωρούν ανώτερα από των ανταγωνιστών.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή όρισε σ' αυτήν την περίπτωση ως σχετική αγορά του προϊόντος τα καινούργια ελαστικά για φορτηγά και λεωφορεία και τα αναγομωμένα ελαστικά για λεωφορεία και φορτηγά ξεχωριστά. Καθώς θεώρησε (στηριζόμενη στη γνώμη ειδικών) ότι υπάρχουν διαφορετικά τεχνικά χαρακτηριστικά μεταξύ των καινούργιων ελαστικών για φορτηγά και λεωφορεία και των αναγομωμένων ελαστικών.

Πρώτα απ' όλα θεώρησε ότι τα καινούργια ελαστικά για φορτηγά και λεωφορεία είναι ακριβότερα κατά 50% σε σχέση με τα αναγομωμένα, δεύτερο θεώρησε ότι η προσφορά και η ζήτηση των δυο προϊόντων είναι τελείως διαφορετική και τρίτον τα αναγομωμένα ελαστικά δεν αποτελούν υποκατάστατα των καινούργιων ελαστικών και για αυτούς τους λόγους η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεώρησε αυτές τις δυο αγορές τελείως διαφορετικές.

Ακόμη, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή όρισε ως σχετική γεωγραφική αγορά την αγορά της γαλλικής επικράτειας καθώς συμπέρανε ότι οι όροι ανταγωνισμού είναι αρκετά διακριτοί και ομογενείς σχετικά με τις γειτονικές αγορές. *(Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 31.5.2002)*

Δ) Η Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.

Λόγω των ανωτέρω λόγων βλέπουμε ότι η Michelin France κατείχε δεσπόζουσα θέση στην αγορά καινούργιων και αναγομωμένων ελαστικών για λεωφορεία και φορτηγά στην γαλλική επικράτεια.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην απόφαση της για το αν η Michelin France καταχράστηκε τη δεσπόζουσα θέση της αναφέρθηκε στην εμπορική πολιτική που ακολούθησε.

Η Καταχρηστική εμπορική πολιτική της Michelin France στην αγορά ελαστικών για φορτηγά και λεωφορεία

Η καταχρηστική πολιτική που ακολούθησε η Michelin France στην αγορά ελαστικών για φορτηγά και λεωφορεία αναφέρεται σε πρακτικές που σχετίζονται με την εμπορική πολιτική που ακολούθησε η Michelin France προσφέροντας στους επαγγελματίες πωλητές στη Γαλλία γενικούς όρους τιμών, με την πριμοδότηση της προόδου, με την πριμοδότηση των υπηρεσιών και τις εμπορικές συμβάσεις με σκοπό να απομονώσει τη γαλλική αγορά καθώς οι εκπτώσεις αναφέρονταν μόνο στην αγορά της Γαλλίας, να αποκλείσει λόγω υψηλών τιμών τις εισαγωγές και να αποκλείσει τους ξένους αγοραστές να αγοράσουν από την αγορά της Γαλλίας καθώς οι τιμές ήταν υψηλές χωρίς την έκπτωση και να δημιουργήσει πιστούς πελάτες αυξάνοντας έτσι και την ισχύ της και τα μερίδια αγοράς της εμποδίζοντας τους ανταγωνιστές. Επιπρόσθετα, χρησιμοποίησε τη σύμβαση για τη βέλτιστη απόδοση των ελαστικών φορτηγών και λεωφορείων Michelin με σκοπό μέσω του συστήματος εκπτώσεων να απομονώσει την γαλλική αγορά και να παροτρύνει τους πωλητές να προμηθεύονται μόνο από αυτήν εμποδίζοντας έτσι την εύρυθμη λειτουργία του ανταγωνισμού. Επιπλέον, με τη σύμβαση επαγγελματικής συνεργασίας και τεχνικής βοήθειας καθώς μέσα από τις προϋποθέσεις της σύμβασης υπήρχε μια στενή σύνδεση του πωλητή με την Michelin France σε οργανωτικό, εμπορικό και οικονομικό επίπεδο κάτι που συνιστά κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης. Και τέλος, με την εμπορική πολιτική που ακολούθησε από το 1998 και μετά οι εκπτώσεις επί του τιμολογίου και η πριμοδότηση επίτευξης του στόχου είχαν ως σκοπό να προσελκύσουν πιστούς πελάτες οι οποίοι δεν προμηθεύονταν από άλλους τα προϊόντα για να επιτύχουν το στόχο και αυτό αποτελεί κατάχρηση.

Σύμφωνα με τα παραπάνω η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση στις 20 Ιουνίου του 2001 σύμφωνα με την οποία η Michelin France έχει καταχραστεί τη

δεσπόζουσα θέση της στην αγορά ελαστικών για φορτηγά και λεωφορεία. Γι' αυτόν τον λόγο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή της επέβαλε πρόστιμο το οποίο ανερχόταν σε 19,76 εκατομμύρια ευρώ και απαίτησε να σταματήσει άμεσα το σύστημα εκπτώσεων το οποίο χρησιμοποίησε και να μην επαναλάβει ξανά παρόμοια συμπεριφορά. Για τον υπολογισμό αυτού του προστίμου λήφθηκε υπόψη ότι η Nederlandsche Banden-Industrie Michelin Nv η οποία αποτελεί θυγατρική του ομίλου Michelin στην Ολλανδία έχει τιμωρηθεί για τον ίδιο λόγο με πρόστιμο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές η επανάληψη μιας τέτοιας πρακτικής θεωρείται ένας σοβαρός επιβαρυντικός παράγοντας. Η Michelin France άσκησε έφεση σύμφωνα με την οποία ζητούσε από το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων να ακυρώσει την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων εξέδωσε στις 30 Σεπτεμβρίου του 2003 την απόφαση του σύμφωνα με την οποία υιοθέτησε εξ' ολοκλήρου την ανάλυση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και απέρριψε την έφεση της Michelin France. (*European Court Reports 2003, Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 31.05.2002*)

Ε) Συμπεράσματα

Συμπερασματικά, από την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και την απόφαση του Πρωτοδικείου βλέπουμε ότι ένα σύστημα εκπτώσεων πίστης (loyalty rebate) είναι αντίθετο προς τον ανταγωνισμό όταν έχει ως σκοπό να διασφαλίσει την πίστη των πελατών και να αποκλείσει τους ανταγωνιστές. (*Gromsen 2006*) Επιπλέον, ο Επίτροπος Ανταγωνισμού *Μόντι* (2001) σχολιάζοντας την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μας αναφέρει ότι τέτοιες συμπεριφορές είναι μια συνήθης εμπορική πρακτική αλλά μερικές φορές θεωρούνται καταχρηστικές και παράνομες όταν γίνονται από μια δεσπόζουσα επιχείρηση και έχοντας ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό των ανταγωνιστών, υποστηρίζοντας έτσι την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Όμως από την άλλη πλευρά έχουν ασκηθεί και αρνητικές κριτικές για την απόφαση αυτή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Πρωτοδικείου καθώς δεν απάντησε στο επιχείρημα της Michelin France ότι το σύστημα αυτό δεν έχει επιβλαβείς επιδράσεις καθώς δεν υπήρχε νομική υποχρέωση να το αποδείξει αυτό η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (*Kallaugher και Sher 2004*) και δεν ακολούθησαν μια οικονομική προσέγγιση στο πρόγραμμα εκπτώσεων της Michelin France (*Motta 2009*). Τέλος, το Πρωτοδικείο

αγνόησε τις ευνοϊκές συνέπειες που μπορεί να έχει για τον ανταγωνισμό ένα σύστημα εκπώσεων όπως στο να οδηγήσει σε χαμηλότερες τιμές λιανικής (Waelbroeck 2005)

4.3.3 Μελέτη Περιπτώσεως: AstraZeneca plc και AstraZeneca AB

Το τρίτο case study το οποίο θα αναλύσουμε αναφέρεται στην υπόθεση των AstraZeneca plc και AstraZeneca AB η οποία αποτελεί την πρώτη υπόθεση κατάχρησης της δεσπόζουσας θέσης στο φαρμακευτικό κλάδο και έδωσε το έναυσμα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ξεκινήσει και άλλες έρευνες για την ύπαρξη και άλλων επιχειρήσεων που καταχρώνται τη δεσπόζουσα θέση τους σ' αυτόν τον κλάδο.

Η AstraZeneca plc με έδρα στο Ηνωμένο Βασίλειο και η AstraZeneca AB με έδρα στην Σουηδία (η οποία ανήκει 100% στην πρώτη) αποτελούν έναν φαρμακευτικό όμιλο ο οποίος ασχολείται με την εφεύρεση, εξέλιξη και εμπόριο καινοτόμων προϊόντων σε παγκόσμιο επίπεδο. Ένα από τα πιο γνωστά προϊόντα της στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι το φάρμακο Losec το οποίο αποτελεί το πρώτο προϊόν με δραστική ουσία την ομεπραζόλη για την θεραπεία γαστρεντερικών ασθενειών που σχετίζονται κυρίως με τα οξέα του στομάχου (στο εξής AstraZeneca plc και AstraZeneca AB θα αναφέρονται ως AstraZeneca).

A) Περίληψη της υπόθεσης

Η υπόθεση αυτή άρχισε να ερευνάται μετά από καταγγελία που κατέθεσε η Generics Ltd με έδρα το Ηνωμένο Βασίλειο και η Scandinavian Pharmaceuticals Generics AB (στο εξής Generics) σύμφωνα με τις οποίες η AstraZeneca καταχράστηκε τη δεσπόζουσα θέση της σε ορισμένες εθνικές αγορές της Ευρωπαϊκής Ένωσης εμποδίζοντας την εισαγωγή γενόσημων φαρμάκων με δραστική ουσία την ομεπραζόλη.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή άρχισε να ερευνά την υπόθεση και τον Ιούνιο του 2005 εξέδωσε μια απόφαση σύμφωνα με την οποία η AstraZeneca καταχράστηκε τη δεσπόζουσα θέση της και παραβίασε το άρθρο 82 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας καθώς i) υιοθέτησε πρακτικές παραπλανητικών δηλώσεων στα γραφεία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας με σκοπό την απόκτηση συμπληρωματικών πιστοποιητικών προστασίας (στις εθνικές αγορές του Βελγίου, της Γερμανίας, της

Δανίας, στις Κάτω Χώρες, της Νορβηγίας και στο Ηνωμένο Βασίλειο) καθώς και προς τα εθνικά δικαστήρια της Γερμανίας και της Νορβηγίας και ii) με την ανάκληση αδειών κυκλοφορίας των καψακίων Losec και την αντικατάστασή τους με ταμπλέτες Losec στις εθνικές αγορές της Σουηδίας, Νορβηγίας και Δανίας. Για τους ανωτέρω λόγους η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επέβαλε πρόστιμο 60 εκατομμυρίων ευρώ στην AstraZeneca.

Η AstraZeneca προσέφυγε στο Γενικό Δικαστήριο (παλιό Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων) και άσκησε έφεση στην απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το Γενικό Δικαστήριο ενστερνίστηκε εν μέρει την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ακυρώνοντας όμως ένα μέρος της παραγράφου (ii) του άρθρου 1 που αναφέρεται στην κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης της AstraZeneca στην εθνική αγορά της Νορβηγίας και της Δανίας η οποία περιόριζε το παράλληλο εμπόριο, λόγω ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς σύμφωνα με την νομολογία ότι η πρακτική αυτή θα περιορίσει τις παράλληλες εισαγωγές καψακίων Losec σ' αυτές τις δυο χώρες και μειώνοντας το πρόστιμο σε 52.5 εκατομμύρια ευρώ. Η AstraZeneca και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή άσκησαν έφεση για τους δικούς τους λόγους στο Δικαστήριο το οποίο όμως απέρριψε τις εφέσεις και υιοθέτησε πλήρως την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου.

B) Δομή της Αγοράς

Το προϊόν Losec και οι ανταγωνιστές

Το προϊόν Losec είναι το πρώτο προϊόν το οποίο έχει τη δραστική ουσία ομεπραζόλη και χρησιμοποιείται για την αντιμετώπιση γαστρεντερικών ασθενειών που σχετίζονται με τα οξέα του στομάχου. Το προϊόν Losec της AstraZeneca προστατεύεται από διπλώματα ευρεσιτεχνίας από το 1979 και μέσω των οποίων έχει την νομική προστασία που του παρέχει το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Σύμφωνα με την πολιτική που ακολουθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση αυτή η νομική προστασία λήγει με την πάροδο 20 χρόνων δηλαδή το 1999. Από το 1998 και μετά το προϊόν Losec σε κάψουλες αντικαταστάθηκε από τις ταμπλέτες Losec MUPS σε ορισμένες εθνικές αγορές.

Εκτός από αυτό το προϊόν για την αντιμετώπιση της ίδιας ασθένειας χρησιμοποιούνται και οι ανταγωνιστές υποδοχέων ισταμίνης (στο εξής H2

ανταγωνιστές) οι οποία όμως δεν έχουν την ίδια αποτελεσματικότητα με τα ΑΑΠ λόγω της διαφορετικής τους σύστασης. (*European Court Reports 2010*)

Τιμολόγηση του προϊόντος της AstraZeneca

Γενικά μπορούμε να πούμε ότι οι καινοτόμες επιχειρήσεις στον φαρμακευτικό τομέα όπως και στην περίπτωση μας η AstraZeneca τιμολογούν το προϊόν (το οποίο προστατεύεται) σε υψηλότερη τιμή απ' ό,τι οι μετέπειτα εισερχόμενες επιχειρήσεις (Fagerlund και Rasmussen 2005). Όπως και στην περίπτωση μας όταν έληξε η περίοδος προστασίας από τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας τα γενόσημα που εισήρθαν στην αγορά είχαν τιμές μικρότερες από αυτές του Losec.

Η θέση της AstraZeneca και οι ανταγωνιστές

Η AstraZeneca φαίνεται ότι υπερισχύει από τους αντιπάλους της καθώς έχει καθ' όλη την διάρκεια 1999-2003 μεγάλα μερίδια αγοράς, κέρδη και άλλα οικονομικά στοιχεία τα οποία δείχνουν ότι υπερισχύει έναντι των ανταγωνιστών της όπως η Takeda η οποία παράγει προϊόντα βασισμένα στην ουσία λανσοπραζόλη και την Byk Gulden η οποία παράγει προϊόντα βασισμένα στην ουσία παντοπραζόλη. Από την άλλη μεριά ως άλλοι ανταγωνιστές μπορούν να θεωρηθούν οι Η2-ανταγωνιστές που όπως βλέπουμε από τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην αρχή υπερίσχυαν εναντίον των ΑΑΠ καθώς ήταν ένα καινούργιο και καινοτόμο προϊόν όμως λόγω της ανωτερότητας των ΑΑΠ φαρμάκων βλέπουμε ότι την περίοδο του 1991-2000 οι πωλήσεις των Η2 ανταγωνιστών έχουν μειωθεί δραματικά. (*European Court Reports 2010*).

Γ) Η Ανάλυση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Στην ανάλυση της η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την ύπαρξη ή όχι δεσπόζουσας θέσης όρισε ως υποκείμενο της δεσπόζουσας θέσης την AstraZeneca. Σύμφωνα με την νομολογία μια επιχείρηση έχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά όταν έχει τη δυνατότητα να συμπεριφέρεται ανεξάρτητα από τους ανταγωνιστές της, τους πελάτες και τους καταναλωτές. Ακόμη, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τον προσδιορισμό της δεσπόζουσας θέσης χρησιμοποιεί κάποιους παράγοντες όπως τα μερίδια αγοράς, τα εμπόδια εισόδου, την ανυπαρξία του ανταγωνισμού και άλλα, οι οποίοι ποικίλουν

ανάλογα την υπόθεση που αναλύεται. Στην δική μας περίπτωση σημαντικό ρόλο είχαν και τα μερίδια αγοράς στις εθνικές αγορές καθώς η AstraZeneca είχε:

Γερμανία μερίδιο αγοράς από 100%-σε 65,06% (1991-200)

Δανία μερίδιο αγοράς από 100%- σε 74%(1991-1999)

Βέλγιο μερίδιο αγοράς από 67,18%-σε 45,8% (1991-200)

Κάτω Χώρες μερίδιο αγοράς από 89,36%-σε 83,84(1991-2000)

Νορβηγία μερίδιο αγοράς από 100%-σε 64,40% (1991-2000)

Σουηδία μερίδιο αγοράς από 100%-σε 63,38%(1991-2000)

Ηνωμένο Βασίλειο μερίδιο αγοράς από 100%-σε 57,28%(1991-2000)

Ένας ακόμη παράγοντας τον οποίο έλαβε υπόψη η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στη συγκεκριμένη υπόθεση είναι τα εμπόδια εισόδου, καθώς στο φαρμακευτικό τομέα τα καινοτόμα προϊόντα όπως το Losec έχουν νομική προστασία από τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας κάνοντας έτσι την είσοδο ανταγωνιστών πολύ δύσκολη, επιπλέον η διατήρηση υψηλότερων τιμών από τους ανταγωνιστές της στην κατηγορία των φαρμάκων ΑΑΠ και η διατήρηση των μεριδίων αγοράς δείχνουν ότι είχε την οικονομική δύναμη να συμπεριφέρεται διαφορετικά από τους ανταγωνιστές και τους πελάτες. Και τέλος η υπεροχή της AstraZeneca σε οικονομικούς πόρους από τους ανταγωνιστές της Takeda και Byk Gulden και η επένδυση τους για την ενίσχυση της θέσης της στην σχετική αγορά.

Τέλος, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή όρισε ως σχετική αγορά του προϊόντος αυτήν των αναστολέων της αντλίας πρωτονίων (ΑΑΠ) που χορηγούνται με ιατρική συνταγή και ακόμη επισήμανε ότι οι Η2 ανταγωνιστές δεν αποτελούν ανταγωνιστή των ΑΑΠ και δεν έχουν καμιά ανταγωνιστική πίεση και δεν αποτελούν υποκατάστατα των ΑΑΠ και γι' αυτόν τον λόγο δεν συμπεριλήφθησαν στη σχετική αγορά του προϊόντος. Επιπρόσθετα, όρισε ως σχετική γεωγραφική αγορά τις εθνικές αγορές της Γερμανίας, της Δανίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, του Βελγίου, της Σουηδίας, της Νορβηγίας και στις Κάτω Χώρες. (*European Union 2014*)

Δ) Η Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχοντας προσδιορίσει και αναλύσει τη σχετική αγορά και διαπιστώσει την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης προχώρησε στο να δει αν η AstraZeneca έχει καταχραστεί την δεσπόζουσα θέση της. Σύμφωνα με την έρευνα της κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η AstraZeneca έχει καταχραστεί τη δεσπόζουσα θέση της i) χρησιμοποιώντας παραπλανητικές δηλώσεις στα γραφεία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας του Βελγίου, της Δανίας, της Γερμανίας, στις Κάτω Χώρες, στο Ηνωμένο Βασίλειο και στην Νορβηγία καθώς και στα εθνικά δικαστήρια της Γερμανίας και της Νορβηγίας με σκοπό την διασφάλιση πρόσθετων πιστοποιητικών προστασίας ή παρατάσεις της προστασίας για το Losec χρησιμοποιώντας αυτήν την στρατηγική με σκοπό να προστατευτεί η δραστική ουσία ομεπραζόλη την οποία δεν δικαιούνταν είτε την δικαιούνταν για μικρότερο χρονικό διάστημα εμποδίζοντας έτσι την είσοδο γενόσημων φαρμάκων και ii) με την απόφαση της να ανακαλέσει την άδεια κυκλοφορίας των καψακίων Losec στις εθνικές αγορές της Δανίας, της Σουηδίας και της Νορβηγίας και την εισαγωγή σ' αυτές του προϊόντος ταμπλέτας Losec MUPS με σκοπό να εμποδίσει τις παράλληλες εισαγωγές των καψακίων Losec σ' αυτές τις εθνικές αγορές. Για τους ανωτέρω λόγους η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επέβαλε πρόστιμο στην AstraZeneca συνολικού ύψους 60 εκατομμυρίων ευρώ. *(Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 30.11.2006)*

Η AstraZeneca άσκησε έφεση στην απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο Γενικό Δικαστήριο (παλιό Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων) και ζήτησε την ακύρωση της απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το Γενικό Δικαστήριο υιοθέτησε εν μέρει την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ακυρώνοντας όμως το ένα μέρος της παραγράφου (ii) του άρθρου 1 που αναφέρεται στην κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης της AstraZeneca στην εθνική αγορά της Νορβηγίας και της Δανίας η οποία περιόριζε το παράλληλο εμπόριο, λόγω ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς σύμφωνα με τη νομολογία ότι η πρακτική αυτή θα περιορίσει τις παράλληλες εισαγωγές καψακίων Losec και μείωσε το πρόστιμο σε 52.5 εκατομμύρια ευρώ. Τέλος, και η AstraZeneca και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή άσκησαν έφεση για την

ακύρωση της απόφασης του Γενικού Δικαστηρίου οι οποίες όμως απορρίφθηκαν από το Δικαστήριο το οποίο ενστερνίστηκε την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου (*Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 14.8.2010, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 26.12.2013*)

Η επίδραση στον ανταγωνισμό

Οι ανταγωνιστικές συνέπειες από την κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης από την AstraZeneca επηρεάζουν την είσοδο επιχειρήσεων γενόσημων φαρμάκων καθώς η υιοθέτηση της πρακτικής να διατηρήσει με ψευδή στοιχεία την προστασία της ουσίας ομπεραζόλη με σκοπό να αποκτήσει πρόσθετη προστασία επηρεάζει την εύρυθμη λειτουργία του ανταγωνισμού καθώς αποτρέπει την είσοδο γενόσημων φαρμάκων. Ακόμη επηρεάζει αρνητικά τα εθνικά συστήματα υγείας καθώς με τη λήξη της προστασίας του διπλώματος ευρεσιτεχνίας πολλά γενόσημα θα μπορούσαν να εισαχθούν μειώνοντας το κόστος και τέλος επηρεάζει τους καταναλωτές άμεσα καθώς η χρήση γενόσημων προϊόντων συμβάλλουν στην μείωση του κόστους για τον καταναλωτή και έμμεσα καθώς ο καταναλωτής θα αναγκαστεί να πληρώσει επιπλέον φόρους για το εθνικό σύστημα υγείας.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι στην AstraZeneca υπόθεση η καταχρηστική συμπεριφορά της οφείλεται στο ότι παραβίασε κοινοτικούς κανόνες με σκοπό να της χορηγηθούν συμπληρωματικά πιστοποιητικά ευρεσιτεχνίας για να καθυστερήσει την είσοδο των γενόσημων ανταγωνιστών (*De Souza 2007*). Ακόμη μέσα από την απόφαση αυτή κατανοήσαμε ότι η νομοθεσία για τον ανταγωνισμό είναι ένας διαθέσιμος μοχλός πολιτικής έτσι ώστε να υπάρξει μια ανταγωνιστική ισορροπία μεταξύ επώνυμων και γενόσημων κατασκευαστών φαρμάκων (*Hareid 2009*). Επιπλέον βλέπουμε μέσα από αυτήν την υπόθεση ότι το δίκαιο ανταγωνισμού αλληλεπιδράει με τους νόμους περί πνευματικής ιδιοκτησίας (*Treacy 2013*) και πολλοί μπορεί να υποστηρίζουν ότι τα πνευματικά δικαιώματα οδηγούν σε κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης όμως κάτι τέτοιο δεν συμπεραίνεται από την απόφαση που εκδόθηκε για την AstraZenca (*Kallaugher και Weitbrecht 2011*). Τέλος η Επίτροπος Ανταγωνισμού Kroes (2005) σχολιάζοντας την υπόθεση υποστηρίζει ότι τα καινοτόμα προϊόντα πρέπει να έχουν ισχυρή προστασία πνευματικής ιδιοκτησίας αλλά οι

παραπλανητικές δηλώσεις για περαιτέρω εξασφάλιση προστασίας αποτελεί σοβαρή παραβίαση των κανόνων ανταγωνισμού. *(European Union 2014)*

Κεφάλαιο Πέμπτο

Σ' αυτό το πέμπτο κεφάλαιο θα κάνουμε μια συγκριτική ανάλυση των τριών case study τα οποία αναλύσαμε και θα δούμε αν υπάρχουν κοινά στοιχεία καθώς και όμοιοι προσδιοριστικοί παράγοντες για την κάθε περίπτωση. Τέλος θα δοθεί το τελικό συμπέρασμα της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

5.1 Συγκριτική Ανάλυση

Τα τρία case study τα οποία αναλύσαμε αναφέρονται στις περιπτώσεις της AKZO Chemie BV, της Michelin France και των AstraZeneca plc και AstraZeneca AB.

Από την ανάλυση της AKZO Chemie BV βλέπουμε ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τον καθορισμό της δεσπόζουσας θέσης στηρίχτηκε σε παράγοντες όπως το μερίδιο αγοράς το οποίο ήταν λίγο μεγαλύτερο από το 50%, το οικονομικό πλεονέκτημα που κατείχε η επιχείρηση να αντισταθμίζει τις ζημίες της έναντι των ανταγωνιστών, το ευρύ φάσμα των προϊόντων που προσέφερε μόνο αυτή στην αγορά πρόσθετων ουσιών για άλευρα, την ικανότητα της να ελέγχει τις τιμές, την επιρροή της στον ανταγωνιστή Diaflex, καθώς και ότι προμήθευε του δυο από τους τρεις κύριους παραγωγούς στο Ηνωμένο Βασίλειο. Ακόμη βλέπουμε ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ακολούθησε το πλαίσιο του νόμου ορίζοντας τη σχετική αγορά του προϊόντος η οποία αναφερόταν στην αγορά οργανικών υπεροξειδίων και όρισε και τη σχετική γεωγραφική αγορά αυτή του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας. Επιπλέον χρησιμοποίησε την οικονομική ανάλυση για να δει αν υπάρχουν υποκατάστατα του προϊόντος και να δει αν η τιμολογιακή πολιτική της ήταν σύμφωνη με τους κανόνες του δικαίου ελευθέρου ανταγωνισμού. Ακόμη τιμώρησε με πρόστιμο 10.000.000 ECU την παράβαση του άρθρου 86 της Συνθήκης της ΕΟΚ. Επιπλέον όπως είδαμε δίνεται η δυνατότητα στην επιχείρηση να προσφύγει στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) για την ακύρωση της απόφασης όπως και έγινε και με το ΔΕΚ να μειώνει το πρόστιμο σε 7.500.000 ECU και να ακυρώνει το στοιχείο (iii) άρθρου 1 και το πέμπτο εδάφιο του άρθρου 3 συμφωνώντας εν μέρει με την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Στην ανάλυση για την Michelin France βλέπουμε ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τον καθορισμό της δεσπόζουσας θέσης χρησιμοποίησε τα μερίδια αγοράς τα οποία

ήταν άνω του 50% και σταθερά για μεγάλο χρονικό διάστημα, την πλήρη γκάμα των προϊόντων που προσέφερε μόνο αυτή στην γαλλική αγορά, την φήμη και το τεχνολογικό πλεονέκτημα το οποίο κατείχε και την «αυθόρμητη ζήτηση» των Γάλλων πολιτών προς τα προϊόντα της Michelin France. Ακόμη και σ' αυτήν την περίπτωση για τον προσδιορισμό της δεσπόζουσας θέσης η Ευρωπαϊκή Επιτροπή όρισε τη σχετική αγορά προϊόντος την οποία την χώρισε σε δυο μέρη αυτή των καινούργιων ελαστικών για φορτηγά και λεωφορεία και αυτή των αναγομωμένων ελαστικών για φορτηγά και λεωφορεία και χρησιμοποίησε την οικονομική θεωρία για να βρει αν υπάρχουν υποκατάστατα. Όμως δεν χρησιμοποίησε οικονομική ανάλυση για τις επιπτώσεις που είχαν οι εκπτώσεις αυτές. Τέλος για την υιοθέτηση ενός καταχρηστικού συστήματος εκπτώσεων για την προσέλκυση πιστών πελατών την τιμώρησε με πρόστιμο 19.760.000 ευρώ. Και σ' αυτήν την υπόθεση ασκήθηκε έφεση, την οποία όμως το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων την απέρριψε εξ' ολοκλήρου.

Στην ανάλυση των AstraZeneca plc και AstraZeneca AB (και οι δυο ως AstraZeneca) βλέπουμε ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τον καθορισμό της δεσπόζουσας θέσης χρησιμοποίησε τα μερίδια της αγοράς στις εκάστοτε εθνικές αγορές, τα οποία ήταν υψηλά κατά την περίοδο εξέτασης, ακόμη στηρίχθηκε στα διπλώματα ευρεσιτεχνίας τα οποία από μόνα τους αποτελούν ένα εμπόδιο εισόδου, επιπλέον η διατήρηση υψηλότερων τιμών του Losec από τους ανταγωνιστές της στην κατηγορία των ΑΑΠ φαρμάκων και η διατήρηση των μεριδίων αγοράς δείχνουν ότι είχε την οικονομική δύναμη να συμπεριφέρεται διαφορετικά από τους ανταγωνιστές, τους πελάτες και τους καταναλωτές, και τέλος η υπεροχή της AstraZenca σε οικονομικούς πόρους από τους ανταγωνιστές της Takeda και Byk Gulden και η επένδυση τους για την ενίσχυση της θέσης της στην σχετική αγορά. Επιπρόσθετα σ' αυτήν την περίπτωση για τον προσδιορισμό της δεσπόζουσας θέσης όρισε την σχετική αγορά προϊόντος τους αναστολείς της αντλίας πρωτονίων χορηγούμενων με ιατρική συνταγή για την αντιμετώπιση των γαστρεντερικών ασθενειών που σχετίζονται με τα οξέα, ακόμη όρισε ως γεωγραφική αγορά αυτή των εθνικών αγορών της Γερμανίας, της Δανίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Νορβηγίας, της Σουηδίας, του Βελγίου και στις Κάτω Χώρες του παραπάνω σχετικού προϊόντος. Και σ' αυτή την περίπτωση για την καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης

η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επέβαλε πρόστιμο συνολικού ύψους 60.000.000 ευρώ. Όπως και στις δυο παραπάνω υποθέσεις ασκήθηκε έφεση. Το Γενικό Δικαστήριο συμφώνησε εν μέρει με την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όμως απέρριψε ένα μέρος της παραγράφου (ii) του άρθρου 1 που αναφέρεται στην κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης της AstraZeneca στην εθνική αγορά της Νορβηγίας και της Δανίας η οποία περιόριζε το παράλληλο εμπόριο, λόγω ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς σύμφωνα με την νομολογία ότι η πρακτική αυτή θα περιορίσει τις παράλληλες εισαγωγές καψακίων Losec και μείωσε το πρόστιμο σε 52.5 εκατομμύρια ευρώ στην οποία συμφώνησε απόλυτα και το Δικαστήριο

Μέσα από αυτά τα τρία case study βλέπουμε ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρησιμοποιεί ένα συγκεκριμένο πλαίσιο. Πρώτα απ' όλα ορίζει τη σχετική αγορά η οποία υποδιαιρείται σε δυο κατηγορίες, αυτή της σχετικής αγοράς του προϊόντος και ψάχνει να βρει εάν υπάρχουν υποκατάστατα προϊόντα ή όχι και αυτή της σχετικής γεωγραφικής αγοράς του προϊόντος η οποία όπως είδαμε μπορεί να είναι μια συγκεκριμένη στενά ορισμένη αγορά ή μπορεί να περιλαμβάνει μια ευρεία ορισμένη αγορά (όπως οι εθνικές αγορές). Κατόπιν ψάχνει να βρει προσδιοριστικούς παράγοντες οι οποίοι θα καθορίσουν την ύπαρξη της δεσπόζουσας θέσης όπως τα μερίδια αγοράς, τα εμπόδια εισόδου, την ανυπαρξία του ανταγωνισμού και άλλα, οι οποίοι σε κάθε περίπτωση μπορεί να είναι διαφορετικοί. Επιπρόσθετα μπορεί να επιβάλλει χρηματικές ποινές για να τιμωρήσει και να αποτρέψει παρόμοια μελλοντική πρακτική. Επιπλέον σε κάθε απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δίνεται η δυνατότητα να ασκηθεί έφεση έτσι ώστε να αποφασίσει το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αν η απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής πρέπει να ακυρωθεί ή όχι. Τέλος βλέπουμε ότι η οικονομική θεωρία δεν χρησιμοποιείται πάντα στην ανάλυση για την καταχρηστική συμπεριφορά και αυτό ίσως να οδηγήσει σε λανθασμένα συμπεράσματα.

Παρακάτω δίνονται 2 πινάκες που περιγράφουν συνοπτικά την συγκριτική ανάλυση των τριών case studies:

Πίνακας 1 Συγκριτικής Ανάλυσης

Επιχειρήσεις	Σχετική Αγορά Προϊόντος	Σχετική Γεωγραφική Αγορά	Προσδιοριστικοί Παράγοντες Δεσπόζουσας Θέσης	Πρακτικές Κατάχρησης Δεσπόζουσας Θέσης
AKZO	Τα Οργανικά υπεροξειδία	Το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιρλανδία	Μερίδιο Αγοράς 50 %, το οικονομικό πλεονέκτημα έναντι των ανταγωνιστών, το ευρύ φάσμα των προϊόντων που μόνο αυτή πρόσφερε στην αγορά πρόσθετων ουσιών για άλευρα, τη δυνατότητα της να ελέγχει τις τιμές, την επιρροή της στον ανταγωνιστή Diaflex	Η επιθετική τιμολογιακή πολιτική που ακολούθησε η AKZO
Michelin France	1) Τα καινούργια ελαστικά για φορτηγά και λεωφορεία, 2) Τα αναγομωμένα ελαστικά για φορτηγά και λεωφορεία	Η Γαλλική Επικράτεια	Μερίδια αγοράς άνω του 50%, η φήμη της εταιρίας, η «αυθόρμητη» ζήτηση των Γάλλων προς αυτήν και το τεχνολογικό πλεονέκτημα	Το σύστημα εκπτώσεων που υιοθέτησε με σκοπό την προσέλκυση πιστών πωλητών
AstraZeneca	Οι αναστολείς της αντλίας πρωτονίων με την δραστική ουσία ομεπραζόλη που χορηγούνται με ιατρική συνταγή	Οι Εθνικές Αγορές του Βελγίου, της Γερμανίας, Δανίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, στις Κάτω Χώρες, της Νορβηγίας, της Σουηδίας	Τα υψηλά μερίδια αγοράς του προϊόν Losec, η νομική προστασία των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, η διατήρηση ψηλών τιμών έναντι των ανταγωνιστών χωρίς ιδιαίτερη μείωση των μεριδίων αγοράς	1) Τα ψευδή στοιχεία που παρουσίασε η AstraZeneca με σκοπό να αποκτήσει συμπληρωματικά πιστοποιητικά προστασίας για το προϊόν Losec 2) Η διαγραφή των αδειών κυκλοφορίας των καψακίων Losec και η αντικατάσταση τους με ταμπλέτες Lose MUPS στην Δανία, Νορβηγία και Σουηδία

Πίνακας 2 Συγκριτικής Ανάλυσης

Επιχειρήσεις	Πως Ξεκίνησε η Έρευνα	Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής	Μέτρα που επέβαλλε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή	Αν Ασκήθηκε Προσφυγή;	Απόφαση του Δικαστηρίου*
AKZO	Μετά από καταγγελία της ECS	Εξακρίβωσε την κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης από την AKZO	Απαίτησε να σταματήσουν άμεσα οι πρακτικές αυτές και επέβαλλε πρόστιμο 10.000.000 ECU	Η AKZO άσκησε προσφυγή στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	Ακύρωσε το στοιχείο (iii) του άρθρου 1 και το πέμπτο εδάφιο του άρθρου 3, μείωσε το πρόστιμο σε 7.500.000 ECU
Michelin France	Η έρευνα ξεκίνησε αυτεπάγγελτα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή	Εξακρίβωσε την κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης από την Michelin France	Απαίτησε να σταματήσει άμεσα αυτό το σύστημα εκπτώσεων και επέβαλλε πρόστιμο 19.760.000 ευρώ	Η Michelin France άσκησε προσφυγή στο Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	Απέρριψε την έφεση συμφωνώντας πλήρως με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή
AstraZeneca	Μετά από καταγγελία της Generics	Εξακρίβωσε την κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης από την AstraZeneca	Επέβαλλε πρόστιμο 60.000.000 ευρώ	Η AstraZeneca άσκησε έφεση στο Γενικό Δικαστήριο. Η AstraZeneca και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέθεσαν έφεση στην απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου για διαφορετικούς λόγους	Το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε ένα μέρος του άρθρου 1 παράγραφος 2, μείωσε το πρόστιμο σε 52.500.000 ευρώ, Το Δικαστήριο συμφώνησε πλήρως με την παραπάνω απόφαση

* Στην απόφαση του Δικαστηρίου εννοούμε τις αποφάσεις: α) του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για την AKZO, β) του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για την υπόθεση της Michelin France, γ) την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου και Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την υπόθεση της AstraZeneca.

5.2 Γενικό Συμπέρασμα

Μέσα από την παρούσα διπλωματική εργασία μελετήσαμε και αναλύσαμε την πολιτική ανταγωνισμού που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και την έννοια της κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης. Μέσα από την ανάλυση μας είδαμε ότι η πολιτική ανταγωνισμού και η κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης είναι άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους καθώς ο έλεγχος της κατάχρησης της δεσπόζουσας θέσης αποτελεί ένα βασικό πυλώνα της πολιτικής ανταγωνισμού που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι άλλοι πυλώνες της πολιτικής ανταγωνισμού που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Ένωση αναφέρονται στις συμπράξεις, στις συγκεντρώσεις και στις κρατικές ενισχύσεις.

Όσον αφορά την κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρησιμοποιεί μια συγκεκριμένη ανάλυση η οποία πρώτα προσδιορίζει την ύπαρξη της δεσπόζουσας θέσης. Για να διαπιστώσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή την ύπαρξη της δεσπόζουσας θέσης ορίζει πρώτα τη σχετική αγορά του προϊόντος και τη γεωγραφική αγορά του προϊόντος και κατόπιν αναλύει τους παράγοντες που προσδιορίζουν τη δεσπόζουσα θέση όπως τα μερίδια αγοράς, τα εμπόδια εισόδου, την ανυπαρξία εναλλακτικού ανταγωνισμού και άλλα. Όμως πρέπει να τονίσουμε ότι αυτοί οι παράγοντες δεν είναι πάντοτε προσδιοριστικοί και κάθε περίπτωση διαφέρει από την άλλη και πρέπει να εξετάζεται ξεχωριστά. Επιπλέον σ' αυτό το σημείο πρέπει να τονίσουμε ότι η πολιτική ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν απαγορεύει την ύπαρξη της δεσπόζουσας θέσης αλλά την κατάχρηση της. Έτσι όταν τελειώσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον προσδιορισμό της δεσπόζουσας θέσης ξεκινάει την ανάλυση των πρακτικών που ακολουθήθηκαν έτσι ώστε να δει αν υπήρξε κατάχρηση ή όχι της δεσπόζουσας θέσης. Μέσα από την μελέτη μας είδαμε ότι συνήθεις τέτοιες πρακτικές είναι η επιθετική τιμολόγηση, η άρνηση συναλλαγής, η διαφοροποιημένη μεταχείριση, οι εκπτώσεις και άλλα. Επιπρόσθετα για την αντιμετώπιση και την αποτροπή τέτοιων πρακτικών η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρησιμοποιεί χρηματικές ποινές και επιβάλλει μέτρα έτσι ώστε να σταματήσουν άμεσα οι καταχρηστικές συμπεριφορές. Επιπλέον σημαντικό ρόλο κατέχει και το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης το οποίο μπορεί να ενστερνιστεί, να τροποποιήσει και να απορρίψει την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Τέλος μέσα από τα τρία case studies που αναλύσαμε επαληθεύτηκε ο συγκεκριμένος τρόπος ανάλυσης που

χρησιμοποιεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την εύρεση της δεσπόζουσας θέσης και την εύρεση των πρακτικών που οδηγούν σε κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι η πολιτική ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει ως στόχο να διασφαλίσει την εύρυθμη λειτουργία και τον επί ίσοις όροις ανταγωνισμό στην κοινή αγορά και έχει ως σκοπό να εξασφαλίσει ότι οι επιχειρήσεις και τα κράτη μέλη (μέσω των κρατικών ενισχύσεων) δεν θα εφαρμόσουν μη ανταγωνιστικές πρακτικές που θα διαστρεβλώσουν την εύρυθμη λειτουργία του ανταγωνισμού στην κοινή αγορά.

5.3 Επίλογος

Ολοκληρώνοντας την παρούσα διπλωματική εργασία βλέπουμε ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί έναν «ζωτικό οργανισμό» ο οποίος εξελίσσεται συνεχώς με σκοπό να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των πολιτών της αλλά και με στόχο να έχει μια ισχυρή παρουσία στα διεθνή γεγονότα. Επιπλέον η Ευρωπαϊκή Ένωση από την αρχή της ιστορίας της έχει καταφέρει να αποτελεί μια παγκόσμια δύναμη σε πολλούς τομείς όπως αυτούς της άμυνας, του εμπορίου αλλά και της οικονομίας.

Όπως και στους άλλους τομείς έτσι και στον τομέα της πολιτικής ανταγωνισμού η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει καταφέρει να εξελίξει αυτόν τον τομέα με την πάροδο του χρόνου. Η δημιουργία μιας κοινής πολιτικής ανταγωνισμού αποτέλεσε έναν από τους αρχικούς στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς μέσα από αυτήν θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν τα εμπόδια και οι πρακτικές που είχαν αρνητικές επιδράσεις στον ανταγωνισμό στην κοινή αγορά και να βοηθήσει στην αναζωογόνηση του ανταγωνισμού στην κοινή αγορά. Έτσι έχουμε την δημιουργία του πρώτου κανονισμού για τον ανταγωνισμό (κανονισμός E.O.K. αριθμός 17 του 1962) ο οποίος με την πάροδο του χρόνου εκσυγχρονίστηκε από τον κανονισμό ΕΚ αριθμός 1 του 2003. Από τον κανονισμό αριθμός 1 του 2003 βλέπουμε ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση επαναπροσδιόρισε την θέση της και ακόμη κατάφερε να ενώσει τις εποπτικές αρχές μέσω του Ευρωπαϊκού Δικτύου Ανταγωνισμού (ECN) έτσι ώστε ο έλεγχος να μην γίνεται μόνο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αλλά και από τις εθνικές αρχές ανταγωνισμού και έτσι να μην δημιουργούνται καθυστερήσεις στην έκδοση των αποφάσεων. Σημαντικό ρόλο σ' αυτήν την εξέλιξη της πολιτικής ανταγωνισμού

αποτέλεσε και ότι το ευρωπαϊκό δίκαιο υπερισχύει του εθνικού δικαίου ώστε να υπάρχει πλήρη εναρμόνιση.

Κλείνοντας βλέπουμε ότι στον τομέα της πολιτικής ανταγωνισμού η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει κάνει «μεγάλα βήματα» και συνεχώς εξελίσσεται με σκοπό την αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων.

Κεφάλαιο Έκτο

Υποσημειώσεις:

1) Πιο συγκεκριμένα στο πρώτο του τμήμα ο νόμος THE JOHN SHERMAN ANTITRUST ACT OF 1890 **όριζε ότι:** «Every contract, combination in the form of trust or otherwise, or conspiracy, in restraint of trade or commerce among the several States, or with foreign nations, is declared to be illegal. Every person who shall make any contract or engage in any combination or conspiracy hereby declared to be illegal shall be deemed guilty of a felony, and, on conviction thereof, shall be punished by fine not exceeding \$100,000,000 if a corporation, or, if any other person, \$1,000,000, or by imprisonment not exceeding 10 years, or by both said punishments, in the discretion of the court.»

(<http://www.law.cornell.edu/uscode/text/15/1>)

2) Πιο συγκεκριμένα στο δεύτερο τμήμα του ο νόμος THE JOHN SHERMAN ANTITRUST ACT OF 1890 **όριζε ότι:** «Every person who shall monopolize, or attempt to monopolize, or combine or conspire with any other person or persons, to monopolize any part of the trade or commerce among the several States, or with foreign nations, shall be deemed guilty of a felony, and, on conviction thereof, shall be punished by fine not exceeding \$100,000,000 if a corporation, or, if any other person, \$1,000,000, or by imprisonment not exceeding 10 years, or by both said punishments, in the discretion of the court.»

(<http://www.law.cornell.edu/uscode/text/15/2>)

3) ECU (European Currency Unit): «To ECU ήταν ένα καλάθι νομισμάτων που αποτελείτο από σταθερά ποσοστά δέκα ευρωπαϊκών νομισμάτων, με το ποσοστό κάθε νομίσματος να αντανakλά τη σχετική οικονομική βαρύτητα κάθε χώρας και χρησιμοποιήθηκε ως νομισματική μονάδα μέχρι την 1/1/1999 όπου και

αντικαταστάθηκε από το ευρώ. Τέλος το ECU δεν ήταν ένα πραγματικό νόμισμα αλλά μια τεχνητή νομισματική μονάδα.

<http://www.euretirio.com/2010/06/european-currency-unit-ecu.html>

Βιβλιογραφία:

6.1 Αρθρογραφία

Pinar Akman (2008): Exploitative Abuse in Article 82 EC: Back to Basics ?, CCP Working Paper 09-1 , ISSN 1745-9648

Areeda and Turner (1975): Predatory Pricing and Related Practices Under Section 2 of the Sherman Act, Harvard Law Review, Volume 88, No 4, pp 697 - 733

Karen Banks (1987): Mergers and Partial Mergers under EEC Law, Fordham International Law Journal, Volume 1, Issue 2, Article 1, pp 255 - 309

William J. Baumol and Robert D. Willig (1981): Fixed Costs, Junk Costs, Entry Barriers, and Sustainability of Monopoly, The Quarterly Journal of Economics, Volume 96, No. 3, pp 405 - 431

Bergman et al (2005): **An econometric analysis of the European Commission's merger decisions**, International Journal of Industrial Organization, Volume 23, Issues 9-10, pp 717 - 737, doi: 10.1016/j.ijindorg.2005.08.006

Michael Blauburger and Rike U. Kramer (2013): European Competition vs. Global Competitiveness: Transferring EU Rules on State Aid and Public Procurement Beyond Europe, Journal of Industry, Competition and Trade, Volume 13, Issue 1, pp 171 - 186, doi: 10.1007/s10842-012-0136-7

Buccirosi et al (2013): Competition Policy and Productivity Growth: An Empirical Assessment, The Review of Economics and Statistics, Volume 95, No. 4, pp 1324 - 1336, ISSN 0034-6535

Martin Carree, Andrea Günster, Maarten Pieter Schinkel (2010): European Antitrust Policy 1957–2004: An Analysis of Commission Decisions, Review of Industrial Organization, Volume 36, Issue 2, pp 97 - 131, doi: 10.1007/s11151-010-9237-9

David R. Collie (2000): State aid in the European Union: The prohibition of subsidies in an integrated market, International Journal of Industrial Organization, Volume 18, Issue 6, pp 867 – 884 , doi:10.1016/S0167-7187(98)00051-4

Paul Conway and Giuseppe Nicolletti (2006): Product Market Regulation in the Non-Manufacturing Sectors of OECD Countries: Measurement and Highlights, Economics Department Working Papers No.530 **διαθέσιμο**
στο: <http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=eco/wkp%282006%2958>

Chad Damro (2006): The new trade politics and EU competition policy: Shopping for convergence and co-operation, Journal of European Public Policy, Volume 13, Issue 6, pp 867-886, doi: 10.1080/13501760600838565

Nadia De Souza (2007): Competition in Pharmaceuticals: The Challenges Ahead Post AstraZeneca, Competition Policy Newsletter Spring 2007, Number 1, pp 39 - 43

Claus-Dieter Ehlermann (1994): State Aids Under European Community Competition Law, Fordham International Law Journal, Volume 18, Issue 2, Article 3, pp 410 - 436

Niklas Fagerlund and Soren Bo Rasmussen (2005): AstraZeneca: The First Abuse Case in the Pharmaceutical Sector, Competition Policy Newsletter, Number 3, pp 54 - 56

Franklin M. Fisher (1978): Diagnosing Monopoly, Working Paper - Department of Economics Massachusetts Institute of Technology, Number 226 working paper

C. W. Baden Fuller (1979): Article 86 EEC: Economic Analysis of the Existence of a Dominant Position, European Law Review, Volume 4, No. 6, pp 423 - 441

Paul A. Geroski and Alexis Jacquemin (1984): Dominant Firms and their Alleged Decline, International Journal of Industrial Organization, Volume 2, Issue 1, pp 1 - 27, doi: 10.1016/0167-7187(84)90031-6

Liza Lovdahl Gromsen (2006): Article 82 EC: Where are coming from and where we going to ?, *The Competition Law Review*, Volume 2, Issue 2, ISSN 1745 - 638X

David Harbord and Tom Hoehn (1994): Barriers to Entry and Exit in European Competition Policy, *International Review of Law and Economics*, Volume 14, Issue 4, pp 411 - 435, doi:10.1016/0144-8188(94)90024-8

Jonathan A. Hareid (2009): In Search of an Elixir: What Ails the Pharmaceutical Industry in Europe and How to Use the Competition Laws to Cure it, *Minnesota Journal of Law, Science and Technology*, Volume 10, Issue 2 (Spring 2009), pp 727 - 746, ISSN 1552-9541

Fabienne Ilzkovitz and Roderick Meiklejohn (2003): European Merger Control: Do We Need an Efficiency Defence ?, *Journal of Industry, Competition and Trade*, Volume 3, Issue 1 - 2, pp 57 - 85, doi: 10.1023/A:1025430520383

Hussein Kassim and Bruce Lyons (2012): The New Political Economy of EU State Aid Policy, *Journal of Industry, Competition and Trade*, Volume 13, Issue 1, pp 1 – 21, doi: 10.1007/s10842-012-0142-9

Thomas E. Kauper (1996): The Problem of Market Definition Under EC Competition Law, *Fordham International Law Journal*, Volume 20, Issue 5, Article 10, pp 1682 - 1762

John Kallaughner and Brian Sher (2004): Rebates Revisited: Anti-Competitive Effects and Exclusionary Abuse Under Article 82, *European Competition Law Review*, Volume 25, Issue 5, pp 263 – 285,

John Kallaughner and Andreas Weitbrecht (2011): Developments Under 101 and 102 TFEU in 2010, *European Competition Law Review* , Volume 32, Issue 7, pp 333 - 342

William M. Landes and Richard A. Posner (1980): Market Power in Antitrust Cases, *Harvard Law Review*, Volume 94, Number 5, pp 937 - 996

John Temple Lang (1979): Some Aspects of Abuse of Dominant Positions in European Community Antitrust Law, *Fordham International Law Journal*, Volume 3, Issue 1, Article 1, pp 1 - 50

Margaret Levenstein and Valerie Suslow (2012): Cartels and Collusion – Empirical Evidence, Ross School of Business Working Paper, Working Paper No. 1182

Philip Lowe (2009): Competition Policy and the Global Economic Crisis, Competition Policy International, Volume 5, Number 2, ISSN 1554 - 6853

Ovidiu – Horia Maican (2014): Criteria Applied in Delimiting Practice of Dominant Position Abuse, Law Review, Volume IV, Issue 1, January – June 2014, pp 46 - 61

Miguel Moras and Louis Philips (1993): The AKZO Decision: A Case of Predatory Pricing ?, The Journal of Industrial Economics, Volume 41, No.3, pp 315 - 321, doi: 10.2307/2950465

Thomas A. Pinaire (2007): Reconciling the Harvard and Chicago Schools: A New Antitrust Approach for the 21st Century, Indiana Law Journal, Volume 82, Issue 2, Article 4, pp 346 – 409

Nicolas Petit and Norman Neyrinck (2010): Behavioral Economics and Abuse of Dominance: A Proposed Alternative Reading of the Article 102 TFEU Case-Law, The Global Competition Law Centre Working Paper Series, GCLC Working Paper 02/10

Reynolds et al (2011): EU Competition Policy in the Financial Crisis: Extraordinary Measures, Fordham International Law Journal, Volume 33, Issue 6, Article 3, pp 1670 - 1737

Rosenblat et al (2013): Post Danmark: Predatory Pricing in the European Union, The European Antitrust Review, published by Global Competition Review

Ekaterina Rouseva (2006): **The Concept of “Objective Justification” of an Abuse of a Dominant Position: Can it Help to Modernise the Analysis under Article 82 EC ?**, The Competition Law Review, Volume 2, Issue 2, ISSN 1745 – 638X

Jatinder S. Sandhu (2007): **The European Commission’s Leniency Policy: A Success ?**, European Competition Law Review, Volume 28, Issue 3, pp 148 – 157, ISSN 0144 - 3054

Florian Smuda (2012): Cartel overcharges and the deterrent effect of EU competition law, ZEW Discussion Papers, No 12 – 050, **διαθέσιμο στο:** <http://hdl.handle.net/10419/60482>

Stephenson et al (1985): Recent Developments, The Law Teacher, Volume 19, Issue 1, pp 38-51, doi: 10.1080/03069400.1985.9992634

Pat Treacy (2013): **CJEU's bitter pill** for AstraZeneca, Journal of Intellectual Property Law and Practice, Volume 8, No. 6, doi: 10.1093/jiplp/jpt051

John Vickers (2005): Abuse of Market Power, The Economic Journal, Volume 115, No. 504, pp F244 – F 261

Denis Waelbroeck (2005): Michelin II: A Per Se Rule Against Rebates By Dominant Companies ?, Journal of Competition Law and Economics, Volume 1, Issue 1, pp 149 - 171, doi: 10.1093/joclec/nhi001

Laurent Warloutzet (2010): The Rise of European Competition Policy, 1950 - 1991: A Cross Disciplinary Survey of a Contested Policy Sphere, EUI Working Papers RSCAS 2010/80

Stephen Wilks (2009): The Impact of the Recession on Competition Policy: Amending the Economic Constitution ?, International Journal of the Economics of Business, Volume 16, Issue 3, doi: 10.1080/13571510903227015

Δημήτρης Τζουγανάτος (2013): Η εισφορά του δικαίου ανταγωνισμού στην ανάπτυξη, Ευρωπαϊκή Έκφραση: Τριμηνιαία Έκδοση Ευρωπαϊκού Προβληματισμού, Τεύχος 88, Ιανουάριος-Φεβρουάριος-Μάρτιος 2013

6.2 Ξενόγλωσσα Βιβλία

Pinar Akman: THE CONCEPT OF ABUSE IN EU COMPETITION LAW: LAW AND ECONOMIC APPROACHES, **εκδόσεις** Hart Publishing 2012, pp (26-29 55-56)

Artis **και** Lee: The Economics of the European Union, Policy and Analysis, Second Edition , **εκδόσεις** Oxford University Press 1997, pp (118)

Hans W. Friederiszick, Lars-Hendrik Roller, Vincent Verouden (2007): European State Aid Control: an economic framework, in Handbook of Antitrust Economics, editor Paulo Buccirossi, **εκδόσεις MIT Press 2007**, pp (625 – 669), **το κεφάλαιο αυτό είναι διαθέσιμο στο <http://ec.europa.eu/dgs/competition/economist/esac.pdf>**

Massimo Motta (2009): Michelin II-The treatment of rebates, **στο βιβλίο: Cases in European Competition Policy: The Economic Analysis**, edited by Bruce Lyons, **εκδόσεις Cambridge University Press 2009**, pp (29 – 49)

Valentine Korah: AN INTRODUCTORY GUIDE TO: EC Competition Law and Practice, Sixth Edition 1997, **εκδόσεις Hart Publishing 1997**, pp (18)

Massimo Motta: Competition Policy: Theory and Practice, **εκδόσεις Cambridge University Press 2004**, pp (30)

Richard Whish **και** David Bailey: Competition Law, Seventh Edition, **εκδόσεις Oxford University Press 2012**, pp (810-811)

6.3 Ελληνόγλωσσα Βιβλία

Gerard Druesne **και** Γεώργιος Κρεμλής: ΕΟΚ: Η πολιτική του ανταγωνισμού, Β έκδοση, **εκδόσεις το Ποντίκι, 1993**, pp (16, 61), **Μετφραστής: Χατζηδάκης Αλέξης**

Ιωάννης Κόκκορης **και** Ιωάννης Λιανός: Η Μεταρρύθμιση του Ευρωπαϊκού και Ελληνικού Δικαίου του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Νομική Βιβλιοθήκη έκδοση 2008, pp, (173)

Λάμπρος Ε. Κοτσίρης : Δίκαιο Ανταγωνισμού: Αθέμιτου και Ελεύθερου,^{4^η} Έκδοση, **Εκδόσεις Σακκουλά 2001**, pp (509-511 , 520)

Νίκος Μούσης: Από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Θεσμοί και πολιτικές, ^{2^η} αναθεωρημένη έκδοση, **εκδόσεις Παπαζήση Αθήνα 1993**, pp (255, 267)

Νίκος Μούσης: Ευρωπαϊκή Ένωση :Δίκαιο – Οικονομία-Πολιτική ,^{13^η} Ενημερωμένη Έκδοση ,**εκδόσεις Παπαζήση Αθήνα 2011**, pp (20 , 30, 49-52 , 293-294 ,296 , 298)

Επιμέλεια: Γεώργιος Τριανταφυλλάκης, Συνεργασία Μαρία Δερεδάκη, Ιωάννης Κόκκορης: ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ: Πρακτική-Νομολογία εθνική και ευρωπαϊκή, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2005,pp (289)

6.4 Άλλες Πηγές

United Nations Conference on Trade and Development (2007): MODEL LAW ON COMPETITION UNCTAD Series on Issues in Competition Law and Policy, UNITED NATIONS PUBLICATIONS 2007

The Contribution of Competition Policy to Growth and the EU 2020 Strategy study 2013, Authors: Ellersgaard Nielsen, Rolmer, Harhoff, Andersen Ballebye Okholm, διαθέσιμο στο:

http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/492479/IPOL-ECON_ET%282013%29492479_EN.pdf

Ενοποιημένες Συνθήκες: Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2010, doi:10.2860/5851

Η Ευρωπαϊκή Ένωση με απλά λόγια: Ανταγωνισμός 2013, Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2014, doi:10.2775/81632

Η συμμόρφωση μετράει 2012, Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2012 , doi:10.2763/59879

Πως Λειτουργεί η Ευρωπαϊκή Ένωση 2013, Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2013, doi:10.2775/2004

World Economic Forum : The Global Competitiveness 2013 – 2014 Report, Klaus Schwab, Xavier Sala-i-Martin, Borge Brende, World Economic Forum, Geneva, printed and bound in Switzerland by SRO-Kundig, διαθέσιμο στο:

http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf

DG Competition discussion paper on the application of Article 82 of the Treaty to exclusionary abuses, European Commission DG Competition , December 2005, Brussels διαθέσιμο στο :

<http://ec.europa.eu/competition/antitrust/art82/discpaper2005.pdf>

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 2005: ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΛΙΓΟΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΕΣ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ: οδικός χάρτης για τη μεταρρύθμιση των κρατικών ενισχύσεων 2005 – 2009, Βρυξέλλες 7.6.05 διαθέσιμο στο:

http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/com/com_com%282005%290107_/com_com%282005%290107_el.pdf

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων L 374 / 1-27, 31.12.1985

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων L 395/ 1-12, 30.12.1989

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων C 372/ 5-6, 9.12.1997

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων L 143/ 1-53, 31.5.2002

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 24/ 1-22, 29.1.2004

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης C 101/ 43-53 27.4.2004

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης C 298/ 17-22, 8.12.2006

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης C 210/ 2-5, 1.9.2006

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 332/ 24-25, 30.11.2006

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης C 321 E/74,75,77,78, 29.12.2006

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης C 265/ 6-25, 18.10.2008

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης C 221/ 33-34, 14.8.2010

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης C 356/ 7-10, 6.12.2011

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης C 26/ 2, 26.12.2013

Ομιλία Kroes (2005): Preliminary Thoughts on Policy Review of Article 82 διαθέσιμο στο http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-05-537_en.htm

Σχόλιο Kroes (2005) για την υπόθεση της AstraZeneca διαθέσιμο στο:

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-05-737_en.htm?locale=en

Ομιλία Almunia (2012) διαθέσιμο στο:

http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-12-487_en.htm

Ομιλία Μοντι (2001) για την σχετική αγορά διαθέσιμο στο:

<http://epceurope.eu/speech-by-commissioner-mario-monti-policy-market-definition-as-a-cornerstone-of-eu-competition-policy/>

Σχόλιο Μοντι 2001 για την υποθεση της Michelin II διαθέσιμο στο:

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-01-873_en.htm?locale=en

European Court Reports 1991 I – 03359, ECLI identifier:ECLI:EU:C:1991:286

European Court Reports 2003 II – 04071, ECLI identifier:ECLI:EU:T:2003:250

European Court Reports 2010 II – 02805, ECLI identifier:ECLI:EU:T:2010:266

Case 27/76 United Brands, ECLI:identifier:ECLI:EU:C:1978:22

Case 85/76 Hoffmann La Roche, ECLI:identifier:ECLI:EU:C1979:36

6.5 Διαδίκτυο

European Union 2014:

http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/index_el.htm

http://ec.europa.eu/competition/consumers/what_el.html

http://ec.europa.eu/competition/consumers/institutions_el.html#EC

http://ec.europa.eu/competition/consumers/institutions_el.html#ECJ

http://ec.europa.eu/competition/consumers/institutions_el.html#EU_Council

http://ec.europa.eu/competition/consumers/institutions_el.html#ECB

http://europa.eu/legislation_summaries/competition/firms/l26096_el.htm

http://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/index_en.html

http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/37507/37507_193_6.pdf

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-05-737_en.htm?locale=en

EUROPARL 2014

<http://www.europarl.europa.eu/committees/el/econ/home.html>

<http://www.europarl.europa.eu/committees/el/imco/home.html>

Council of the European Union 2014

<http://www.consilium.europa.eu/policies/comp?lang=el>

European Economic and Social Committee 2014

<http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.int-section>

<http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.smo-observatory>

Στατιστικά Στοιχεία:

<http://ec.europa.eu/competition/cartels/statistics/statistics.pdf>

<http://ec.europa.eu/competition/ecn/statistics.html>

Άλλα

<http://www.euretirio.com/2010/06/european-currency-unit-ecu.html>

<http://www.law.cornell.edu/uscode/text/15/1>

<http://www.law.cornell.edu/uscode/text/15/2>